

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikan ylempi AMK-tutkinto / Teknologiaosaamisen johtaminen

Pauliina Manninen

SELVITYS IMMATERIAALIOIKEUKSIEN PERUSTEISTA

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikan ylempi AMK-tutkinto / Teknologiaosaamisen johtaminen

MANNINEN, PAULIINA

Selvitys immateriaalioikeuksien perusteista

Opinnäytetyö

56 sivua + 1 liitesivu

Työn ohjaaja

Yliopettaja Simo Ollila

Toimeksiantaja

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, Ympäristöystävällinen energiatuotanto ja sen hyödyntäminen -painoala

Syyskuu 2014

Avainsanat

keksintö, immateriaalioikeus, teollisoikeus, tekijänoikeus, patentti, hyödyllisyysmalli

Immateriaalioikeudet ovat kielto-oikeuksia, jotka jaotellaan teollisoikeuksiin ja tekijänoikeuksiin. Oikeuksien haltijat voivat kieltää muilta keksintöjensä kaupallisen hyödyntämisen. Oikeuksista käytetään myös englanninkielistä nimitystä Intellectual Property Rights (IPR). Immateriaalioikeudet ovat tärkeä osa yritystoimintaa ja niiden merkitys on yhä suurempi niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Etenkin Eurooppa nähdään nykyisin innovaatioiden keskuksena ja suojan hakeminen keksinnöille sen alueella on ollut viime vuosina kasvussa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaisia immateriaalioikeuksia on olemassa, miten ja minkälaisin edellytyksin niitä saadaan voimaan ja kuinka paljon oikeudet maksavat. Lisäksi työssä kartoitetaan alaan liittyviä viranomaisia, yrityksiä ja muita tahoja sekä saatavissa olevaa koulutusta. Tavoitteena on kasvattaa esimerkiksi oppilaitoksen opiskelijoiden ja henkilökunnan sekä alueen yrittäjien tietoisuutta ja osaamista.

Lopputuloksena voidaan todeta, että immateriaalioikeudet hankintaprosesseineen ovat hyvin monimutkainen aihealue. Tämä työ tarjoaa perustiedot aiheesta kiinnostuneelle, mutta asioiden täydellinen tunteminen vaatii syvällisempää perehtymistä. Henkilön tai yrityksen, joka esimerkiksi haluaa saada patentin tekemälleen keksinnölle, on suositeltavaa käyttää alan ammattilaista apuna prosessin läpikäymisessä ja toivottuun lopputulokseen pääsemisessä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Master of Engineering Degree Programme in Technology Administration

MANNINEN, PAULIINA

Report of the intellectual property rights basics

Master's Thesis

56 pages + 1 pages of appendices

Supervisor

Simo Ollila, Principal Lecturer

Commissioned by

Kyminlaakson ammattikorkeakoulu, University of Applied Sciences, Sustainable energy solutions specialisation

September 2014

Keywords

invention, intellectual property rights, industrial property rights, copyright, patent, utility model

Intellectual property rights are the rights to exclude and they are divided into industrial property rights and copyrights. The patent holders have the right to forbid others to take benefit from the inventions. Intellectual property rights are a significant part of the business and the role of the rights is increasing, both in Finland and internationally. Especially Europe is seen today as a center of innovation and the demand for patent protection in its area has been increasing during the recent years.

The purpose of the thesis is to find out what kinds of intellectual property rights there are, how and under what conditions they will be granted and how much the costs are. In addition, there is also a review of authorities, companies and other parties acting in the field and a review of what kind of training there is. The aim is to increase the awareness and the know-how of the students, of the personnel of the school and of the region's entrepreneurs.

As a result, it can be concluded that the intellectual property rights and the application processes are both very complex subjects. This thesis offers basic information for those who are interested in the topic. A complete knowledge of the issue requires thorough familiarization. When applying a patent, it is recommended to use professionals to help with the process.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

LYHENTEET

1	JOHDANTO	8
2	TYÖN TAVOITTEET	10
3	TYÖN MENETELMÄT	11
4	TEOLLISOIKEUDET	12
	4.1 Patentti	12
	4.1.1 Patentin hakeminen Suomessa	13
	4.1.2 Patentin hakeminen ulkomailla	15
	4.1.3 Patentin voimassaolo ja maksut	17
	4.1.4 Patenttiluokitukset	17
	4.1.5 Tilastotietoa	18
	4.2 Hyödyllisyysmalli	20
	4.2.1 Hyödyllisyysmallin hakeminen Suomessa	22
	4.2.2 Hyödyllisyysmallin hakeminen ulkomailla	23
	4.2.3 Hyödyllisyysmallin voimassaolo ja maksut	23
	4.2.4 Hyödyllisyysmalliluokitukset	24
	4.2.5 Tilastotietoa	24
	4.3 Tavaramerkki	25
	4.3.1 Tavaramerkin hakeminen Suomessa	26
	4.3.2 Tavaramerkin hakeminen ulkomailla	26
	4.3.3 Tavaramerkin voimassaolo ja maksut	26
	4.3.4 Tavaramerkkiluokitukset	27
	4.3.5 Tilastotietoa	27
	4.4 Mallisuoja	27
	4.4.1 Mallisuojan hakeminen Suomessa	28
	4.4.2 Mallisuojan hakeminen ulkomailla	28
	4.4.3 Mallisuojan voimassaolo ja maksut	28

4.4.4	Mallisuojaaluokitukset	29
4.4.5	Tilastotietoa	29
5	TEKIJÄNOIKEUS	29
5.1	Tekijänoikeuksien hallinnointi ja tekijänoikeusjärjestöt	30
5.2	Kansainväliset tekijänoikeudet	31
6	TYÖSUHDE- JA KORKEAKOULUKEKSINNÖT	31
6.1	Työsuhdekeksinnöt	31
6.2	Korkeakoulukeksinnöt	33
7	IPR-STRATEGIASTA	34
7.1	Strategian tasot	35
7.2	Yksinoikeuksien loukkaamiset	36
8	IPR-PROSESSIIN LIITTYVIÄ SUOMALAISIA TOIMIJOITA	37
9	TIETOLÄHTEITÄ	39
9.1	Patenttitietokantoja	40
9.2	Hyödyllisyysmallitietokantoja	41
9.3	Tavaramerkkietokantoja	41
9.4	Mallisuoajatietokantoja	42
9.5	Muita tietolähteitä	43
10	IPR-KOULUTUSTA	43
10.1	Kurseja	44
10.2	Itseopiskelumateriaaleja	44
10.3	Seminaareja, kokouksia ja muita tapahtumia	45
11	TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	46
	LÄHTEET	48
	LIITTEET	

Liite 1. Taulukko 2. Suomessa ja muualta maailmasta Suomeen tehtyjen patenttihakemusten ja myönnettyjen patenttien lukumääriä vuosilta 2000 - 2013.

LYHENTEET

AIV-rehu	Nautakarjan säilörehu, lyhenne keksijä Artturi Ilmari Virtasen nimikirjaimista
ARIPO	African Regional Industrial Property Organization, Afrikan alueellinen teollisoikeusorganisaatio
BOAT	Korkeakoulujen ja yritysten verkottunut yhteistyö Itämeren alueen maissa –projekti, jossa Kymenlaakson ammattikorkeakoulu on yhtenä projektin jäsenenä mukana
CPC	Cooperative Patent Classification, Euroopan ja Yhdysvaltojen patenttivirastojen käyttämä patenttiluokitus
EAPC	Eurasian Patent Convention, Euraasian patenttisopimus
EAPO	Eurasian Patent Office, Euraasian patenttivirasto
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
EPC	European Patent Convention, Euroopan patenttisopimus
EPO	European Patent Office, Euroopan patenttivirasto
Espacenet	Euroopan patenttiviraston ylläpitämä ilmainen patenttien tietopankki
FIPS	Federal Institute of Industrial Property, Venäjän patenttiviranomainen
GSM	Global System for Mobile Communications, maailmanlaajuinen matkapuhelinjärjestelmä
IFIA	International Federation of Inventors' Associations, kansainvälinen keksijäjärjestö
IPC	International Patent Classification, kansainvälinen patenttiluokitus
IPR	Intellectual Property Rights, aineettoman omaisuuden oikeudet, immateriaalioikeudet
NMT	Nordisk Mobiltelefon, yhteispohjoismainen radiopuhelinverkko
OAPI	Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle, Afrikan henkisen omaisuuden järjestö
OHIM	Office for Harmonization in the Internal Market, EU:n sisämarkkinoiden harmonisointivirasto
OPM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
PCT	Patent Cooperation Treaty, Kansainvälinen patentinhakujärjestelmä
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
PRV	Patent- och registreringverket, Ruotsin patenttiviranomainen

TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
TKI	Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyö
USPTO	The United States Patent and Trademark Office, Yhdysvaltojen patentti- ja tavaramerkkivirasto
WIPO	World Intellectual Property Organization, Maailman henkisen omaisuuden järjestö
WWW	World Wide Web, internet-verkossa toimiva hajautettu hypertekstijärjestelmä
YTJ	Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä, PRH:n sekä Verohallinnon ylläpitämä tietojärjestelmä

1 JOHDANTO

Keksintösäätiö on tarkastellut toisella vuosituhanella tehtyjä, ihmiskuntaan oleellisesti vaikuttaneita keksintöjä. Listoja laadittaessa on arvioitu keksintöjen merkitystä omana aikakautenaan, sen jälkeistä vaikuttavuutta sekä keksintöjen kaupallista menestystä ja uutuutta.

Suomessa tehtyjä merkittävimpiä keksintöjä ovat muun muassa:

- Abloy-lukko (Emil Hendriksson, 1919),
- Suomi-konepistooli (Aimo Lahti, 1922),
- AIV-rehu (Artturi Ilmari Virtanen, 1932),
- ksylitoli-makeutusaine (Arje Scheinin ja Kauko Mäkinen, 1970-luku),
- matkapuhelimiin ja tietotekniikkaan liittyvät keksinnöt (Nokian tutkijaryhmät, 1990-luku) ja
- kolesterolia vähentävä margariini (Tatu Miettinen, Hannu Vanhanen ja Ingmar Wester, 1991)

Muualla maailmassa tehdyiksi tärkeimmiksi keksinnöiksi on listattu muun muassa:

- kirjapainokone (Johannes Gutenberg, 1436),
- höyrykone (Denis Papin, Thomas Savery, Thomas Newcomen ja James Watt, 1777),
- muovi (Alexander Parkes, 1862),
- puhelin (Alexander Graham Bell, 1876),
- röntgensäteet (Wilhelm Röntgen, 1895),
- televisio (John Logie Baird, 1926),
- penisilliini (Alexander Fleming, 1928),
- tietokone (Konrad Zuse, 1941),
- internet (Yhdysvaltain puolustusministeriö Pentagon, 1970-luku),
- NMT (pohjoismaisten telehallintojen yhteistyöprojekti, 1981),
- WWW - World Wide Web (Tim Berners-Lee ja Robert Cailliau, 1990) ja
- GSM (Euroopan posti- ja telehallintojen yhteistyöelin CEPT, 1992)

(Keksintösäätiö 2014 a.)

Kirjapainokoneen keksiminen vaikutti erioikeuksien syntymiseen. Kirjapainajan vaarana oli, että joku muu olisi alkanut painaa samaa teosta. Ensimmäiset kirjapainoprivilegit, erioikeudet, annettiin Venetsiassa, jossa myös maailman vanhimmaksi tiedetty patenttilaki annettiin myöhemmin, vuonna 1474.

Seuraavina vuosisatoina keksintöjen suojaaminen kehittyi. Vuonna 1710 annettiin Englannissa tekijänoikeuslaki, jota pidetään maailman vanhimpana. 1700-luvun lopussa Euroopassa todettiin henkisen omistusoikeuden tarpeellisuus ja vuosina 1791 – 1793 Ranskan vallankumouksen jälkeen säädettiin tekijänoikeus- ja patenttilait. Myös Yhdysvalloissa immateriaalioikeudet huomioitiin ottamalla perustuslakiin niitä koskeva säännös vuonna 1787.

Suomi liittyi vuonna 1921 teollisoikeuksia suojaavaan konventioon, jonka yleissopimus oli allekirjoitettu vuonna 1883 Pariisissa. Merkittävimmät teollistuneet maat ovat sopimuksessa mukana. Tekijänoikeuksien suojaamista koskeva Bernin yleissopimus allekirjoitettiin vuonna 1886 ja Suomi liittyi siihen vuonna 1928. Vuonna 1891 solmittu Madridin yleissopimus mahdollisti tavaramerkkien kansainvälisen rekisteröimisen käynnistymisen. Mallioikeuksien kansainvälinen rekisteröintimenettely alkoi vuonna 1925 solmitun Haagin mallioikeussopimuksen jälkeen.

Eri maiden patenttiviranomaisten työtä helpottamaan allekirjoitettiin vuonna 1970 patenttityhteistyösopimus eli kansainvälinen patentinhakujärjestelmä PCT (Patent Cooperation Treaty), johon Suomi liittyi vuonna 1980. Euroopan patenttisopimus EPC (European Patent Convention) solmittiin vuonna 1973 ja Suomi liittyi siihen vuonna 1996. Suomen patenttiviranomaisena toimii Patentti- ja rekisterihallitus, PRH.

(Haarman ja Mansala 2012, 21 - 28.)

Elämme erilaisten keksintöjen keskellä. Jotkut keksinnöt ovat hyvin merkittäviä, maailmaa ja ajattelutapaamme ratkaisevasti muuttavia ja toiset taas hyvin arkisia, mutta elämäämme oleellisesti helpottavia. Keksinnön syntyminen voi tapahtua sattuman kautta tai se voi olla hyvin määrätietoisen tutkimus- ja kehitystyön tulos. Keksijä voi olla yksityinen henkilö tai yrityksen työntekijä, jonka työnantaja saa keksinnön oikeudet. Keksinnön voi tehdä myös ryhmä, joka hankkii keksinnön suojan eli immateriaalioikeudet itselleen tai työnantajalleen.

Keksijän tulee aina varmistua siitä, että keksintö suojataan asianmukaisella tavalla. Haarmanin ja Mansalan (2012, 19 - 20) mukaan immateriaalioikeuksien merkitystä voidaan kuvata kolmella esimerkillä:

- 1) Keksinnön sisältävä tuote lasketaan markkinoille ilman asianmukaista suojausta. Tämän jälkeen kopiot valtaavat alaa ja koska niiden tekeminen ei vaadi tuotekehityskustannuksia, niiden hinta on alkuperäistä alempi. Keksijä ei pärjää hintakilpailussa ja pahimmassa tapauksessa yrityksen toiminta voi loppua.
- 2) Uusi tuote on lähdössä myyntiin ja sille keksitään kiireessä nimi. Mainontaa varten tehdään markkinointiaineisto ja tuotteet lähtevät jälleenmyyjille. Samanlaista tuotetta valmistava toinen yritys huomaa markkinoille tulleen uuden tuotteen ja toteaa sen nimen olevan sekoitettavissa sen omaan rekisteröityyn tavaramerkkiin. Kilpailija vaatii toista yritystä lopettamaan nimen käytön. Yrityksen on vaihdettava tuotteen nimi, vedettävä tuote markkinoilta ja valmistettava uusi markkinointiaineisto. Tästä seuraa myynnin viivästyminen sekä kaksinkertaiset markkinointikulut.
- 3) Yritys avaa internetsivut, joiden avulla aiotaan myydä tuotteita. Sivuilla on käytetty kirjalliseen viestintään tarkoitettua materiaalia sekä arkistosta löytyneitä kuvia. Kun sivut ovat avautuneet, sekä kirjallisen aineiston tekijä että kuvien ottaja ilmoittavat, että heidän teoksiaan ei ole lupa käyttää internetissä ja aineiston käyttö on lopetettava heti. Yrityksen täytyy sulkea internetsivunsa ja muokata ne uudelleen, minkä vuoksi toiminta viivästyy.

2 TYÖN TAVOITTEET

Työn tilaajana oli Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio (TKI) –organisaatioon kuuluva ”Ympäristöystävällinen energiatuotanto ja sen hyödyntäminen (Sustainable energy solutions)” –painoala. Sen useista erilaisista kehittämisen painopisteistä tarkoitus on tukea erityisesti ”Ideat, innovaatiot ja yrittäjyys (Ideas, innovations and entrepreneurship)” -painopisteen tavoitteita.

Työn tarkoituksena oli perehtyä immateriaalioikeuksiin, keksintöjen erilaisiin suojausmekanismeihin ja laatia kartoitus edellä esitellyn painoalan toiminnan tukemiseksi sekä yleisen tietoisuuden lisäämiseksi. Tuotoksella pyritään tukemaan myös käynnissä

olevia BOAT- sekä Nuoret kasvuyrittäjät -projekteja, joissa Kymenlaakson ammattikorkeakoulu on yhtenä tahona mukana. BOAT-projektin tavoitteena on edistää korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä kansainvälisen verkottumisen kautta ja Nuoret kasvuyrittäjät -hankkeen tavoitteena on startup-yrittäjien osaamisen kehittäminen. Tuotosta voidaan hyödyntää myös alueen yrittäjien, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun henkilökunnan ja opiskelijoiden osaamisen lisäämiseen.

Työssä selvitettiin, mitä erilaisia keksintöjen suojaamistapoja on olemassa sekä miten ja missä tilanteissa niitä voidaan hankkia. Työssä kartoitettiin IPR-prosessien kulku niin Suomessa kuin ulkomailla ja samalla suoritettiin katsaus tilastoihin. Tarkastelun painopiste oli patenteissa ja hyödyllisyysmalleissa, koska ne liittyvät konkreettisempiin keksintöihin, toisin kuin muut immateriaalioikeudet, jotka suojaavat taiteellisempia tuotoksia. Tavoitteena oli myös selvittää, mitä eroa on keksijällä ja immateriaalioikeuden hakijalla.

Lisäksi työssä tutkittiin, minkälaista koulutusta IPR-asioista on tarjolla. Esimerkiksi PRH järjestää alaan liittyviä kursseja ja sen internetsivuilta löytyy verkkopopimateriaalia itseopiskelua varten. Myös ammattikorkeakouluilla ja muilla oppilaitoksilla on aiheeseen liittyviä kursseja kurssivalikoimissaan.

3 TYÖN MENETELMÄT

Kartoitettava aihealue oli varsin laaja. Tietoa löytyi runsaasti, niin elektronisista lähteistä, erilaisista lehtijulkaisuista kuin kirjoistakin, mutta tietomäärän käsitteleminen oli haastavaa.

Työ käynnistyi määrittelemällä ensin sopivia avainsanoja ja suorittamalla niiden perusteella erilaisia tietokanta- ja internethakuja. Hakutulosten joukosta poimittiin sopivalta vaikuttavista lähteistä tarkempaan tarkasteluun. Suurin osa aiheeseen perehtymiseen ja muun taustatyön tekemiseen käytetyistä lähteistä on internetsivustoja. Osallistuminen PRH:n, Elinkeinoelämän keskusliiton ja muiden tahojen yhteistyössä järjestämään, erityisesti PK-yrityksille suunnattuun IPR-seminaariin Lappeenrannassa 11.2.2014 antoi hyvän katsauksen aiheen perusteista sekä ajankohtaisista asioista.

4 TEOLLISOIKEUDET

Teollisoikeuksilla suojataan, hallitaan ja kaupallistetaan kehitystyön tuloksia. Teollisoikeuden haltijalla on oikeus kieltää kohteen kaupallinen hyödyntäminen tai sallia se antamalla käyttöluva eli lisenssi. Teollisoikeuksia haetaan PRH:lta. Sen internetsivuilta löytyy linkkejä teollisoikeudellisiin tietokantoihin, joiden avulla voi selvittää, mitä muut alan toimijat ovat keksineet ja millaisia oikeuksia ne ovat keksinnöilleen saaneet. Teollisoikeudelliset lainsäädäntöasiat kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Teollisoikeuksia ovat:

- patenti,
- hyödyllisyysmalli,
- tavaramerkki,
- mallisuoja ja
- toiminimi sekä harvinaisemmat suojamuodot, kuten integroitujen piirien suoja sekä kasvinjalostajan oikeus, joita ei tässä työssä käsitellä.

(PRH 2014 a.)

4.1 Patenti

Patenti on keksinnön ammattimaisen hyödyntämisen mahdollistama yksinoikeus, jonka yhteiskunta on keksijälle myöntänyt. Se antaa oikeuden kieltää muiden tahojen suorittaman valmistuksen, myynnin, käytön ja maahantuonnin.

Patenti on:

- **Alueellisesti rajallinen:** se on voimassa vain niissä maissa, joissa patenti on myönnetty.
- **Ajallisesti rajallinen:** voimassaoloaika on yleensä korkeintaan 20 vuotta.
- **Vuosimaksullinen:** patentin haltijan tulee maksaa vuotuinen ylläpitomaksu.
- **Myytävissä ja lisensoitavissa:** patentin voi myydä tai keksintöön voi myydä käyttöluvan eli lisenssin, jonka haltija maksaa keksijälle rojaltia.

(PRH 2014 b.)

Patentoitavan keksinnön tulee täyttää seuraavat kriteerit:

- **Uutuus:** ennestään tunnettuun tekniikkaan ei myönnetä patenttia. Jos oman keksinnön julkistaa ennen patentin hakemista, se tekee siitä ennestään tunnetun eikä patenttia voida myöntää.
- **Keksinnöllisyys:** sen tulee erottua oleellisesti ennestään tunnetuista. Eron tunnettuun ratkaisuun verrattuna tulee olla sellainen, ettei se ole alan ammattimiehelle itsestään selvä.
- **Käyttökelpoisuus:** sen tulee olla teollisesti käyttökelpoinen tekninen ratkaisu.

Keksinnön on siis oltava konkreettinen, pelkkää ideaa ei voi patentoida. Sen on oltava uusi, keksinnöllinen, teollisesti käyttökelpoinen ja oleellisesti erilainen olemassa oleviin ratkaisuihin verrattuna. Ennen kuin oman keksinnön patentoimista aletaan suunnitella, jo olemassa olevat patentit kannattaa selvittää PRH:n internetsivujen kautta löytyvien patenttirekisterien avulla. Keksintöä ei pidä julkistaa ennen patentin hakemista, koska silloin on kyse vanhasta keksinnöstä, eikä patenttia voida enää myöntää. Keksinnön kehittämissä vaiheissa onkin oltava varovainen, jotta se ei pääse muiden tietoon.

(PRH 2014 c.)

Seuraavia tuotoksia ei voi patentoida, mutta joillekin on mahdollista saada malli- tai tekijänoikeussuoja:

- **pelkkä idea,**
- **löytö, tieteellinen teoria, matemaattinen menetelmä,**
- **taiteellinen luomus,**
- **pelisääntö, suunnitelma liiketoimintaa varten, tietokoneohjelma tai**
- **tietojen esittäminen.**

(PRH 2014 d.)

4.1.1 Patentin hakeminen Suomessa

Patenttia haetaan kirjallisella patenttihakemuksella patenttiviranomaiselta, joka Suomessa on Patentti- ja rekisterihallitus, PRH. Keskimääräinen käsittelyaika on kahdesta

kahteen ja puoleen vuoteen. Hakemukseen on liitettävä muun muassa piirustukset siitä, mikä ongelma keksinnöllä ratkaistaan.

Hakemuksen saavuttua PRH:lle ja muotoseikkojen tutkimisen jälkeen se siirtyy patenttoitavuustutkimukseen, jossa tutkitaan onko keksintö patenttoitavissa. Jos patentti voidaan myöntää, sen hyväksymisestä kuulutetaan Patentti-lehdessä ja se merkitään rekisteriin. Tämän jälkeen alkaa 9 kuukauden väiteaika, jona aikana kuka tahansa voi tehdä väitteen myönnettyä patenttia vastaan. Patenttihakemusdokumentit tulevat julkisiksi 18 kuukauden kuluttua.

Patentti-lehti:

<http://patent.prh.fi/lehdet/default.asp?sivu=128&alasivu=128&kieli=246>

Patentin hakemisen ja hakemuksen käsittelyn päävaiheet:

- **Kirjallinen patenttihakemus:** hakija laatii kirjallisen patenttihakemuksen, jonka tulee sisältää seuraavat liitteet:
 - keksinnön selitys ja mahdollinen havainnollistava piirustus,
 - patenttivaatimukset, joilla kerrotaan, mitä patentilla suojataan,
 - tiivistelmä,
 - lausunto oikeudesta keksintöön, mikäli hakija on joku muu kuin keksijä ja
 - asiamiesvaltakirja, jos hakijaa edustaa patenttiasiamies.
- **Hakemuksen käsittely:** PRH tekee hakemuksen käsittelyn kolmessa vaiheessa:
 - muotoseikkojen tutkiminen, jolla varmistetaan, että hakemuksessa on tarvittavat liitteet ja että hakemusmaksu on maksettu,
 - keksinnön uutuuden ja keksinnöllisyyden selvittäminen ja
 - patentin myöntäminen tai hylkääminen.
- **Valitus:** jos hakemus on hylätty, hakija voi valittaa siitä markkinaoikeuteen.
- **Väite:** kolmas osapuoli voi tehdä väitteen myönnettyä patenttia vastaan 9 kuukauden kuluessa sen myöntämisestä.

(PRH 2014 e, f, g.)

4.1.2 Patentin hakeminen ulkomailla

Liiketoiminnan luonteesta ja markkinoiden laajuudesta riippuen patenttia voi halutesaan hakea myös muissa maissa. Yhtä, koko maailmaa kattavaa patenttia ei ole olemassa, vaan patentti täytyy saada kussakin maassa erikseen. Patentointi ulkomailla on kallista. Ulkomaiset hakemukset kannattaa tehdä vuoden kuluessa Suomessa tehdyn hakemuksen tekemispäivästä. Silloin voi hyödyntää niin kutsuttua etuoikeutta, jolla varmistetaan se, että vaikka saman keksinnön tekisikin joku ulkomainen keksijä, jo Suomessa vireille laitettu patentinhaku antaa etuoikeuden patentin hakemiseen kyseisessä maassa keksijän niin halutessa. (PRH 2014 h.)

Kansainvälinen patentinhakujärjestelmä PCT

Kansainvälisen patentinhakujärjestelmän kautta patenttihakemuksen saa vireille kaikissa PCT-maissa. Järjestelmän etuina on, että hakija saa kansainvälisen uutuustutkimusraportin sekä mielipiteen keksinnön patentoitavuudesta. Hakija voi vasta sen jälkeen päättää missä maissa käynnistää varsinaisen kansallisen patentin hakemisen. PCT-hakuprosessin voi käynnistää PRH:n, Maailman henkisen omaisuuden järjestön eli WIPO:n (World Intellectual Property Organization) tai Euroopan patenttiviraston eli EPO:n (European Patent Office) kautta. Hakemuksen käsittely tapahtuu englannin kielellä. Tällä hetkellä järjestelmä kattaa 148 valtiota. (PRH 2014 i, WIPO 2014 a.)

Eurooppapatenttihakemus EPC

Eurooppapatenttihakemuksen voi laittaa vireille joko PRH:n tai EPO:n kautta. Hakemukseen merkitään, missä valtioissa patentti halutaan. Hakija saa uutuustutkimusraportin sekä mielipiteen keksinnön patentoitavuudesta. Hakemuksen käsittelykielenä on joko englanti, saksa tai ranska. Patentin myöntämismvaiheessa asiakirjat täytyy olla käännettyinä kaikille kolmelle kielelle. Kun patentti sen myöntämisen jälkeen saadaan voimaan halutuissa maissa, tietyt valtiot voivat vaatia asiakirjojen kääntämistä vielä valtion viralliselle kielelle. EPC-sopimusvaltioita on tällä hetkellä 38 ja niin sanottuja laajennusvaltioita kaksi. (PRH 2014 j, EPO 2014 a.)

Uusi EU:n yhtenäispatentti

Uusi, todennäköisesti vuonna 2015 voimaan astuva yhtenäinen eurooppalainen patenttijärjestelmä sisältää EU-maat kattavan patenttisuojan sekä eurooppalaisen patenttitoimioistuimen. Järjestelmän avulla patenttien hakijoiden kustannukset pienenevät sekä mahdolliset riita-asiat voidaan käsitellä yhdessä tuomioistuimessa kunkin jäsenvaltion omien tuomioistuinkäsittelyiden sijaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

Uusi eurooppalainen patenttijärjestelmä aiheuttaa myös huolta ja vastustusta. Artikkelin mukaan uudistus tulee aiheuttamaan PRH:lle tulojen vähenemistä. Myös yritysmaailmassa suhtaudutaan uudistukseen kielteisesti ja nykyiset järjestelmät koetaan toimiviksi. (Tekniikka&Talous 2014.)

Uuden patenttijärjestelmän käyttöönoton jälkeen kansallisten patenttiviranomaisten tulot tulevat pienenemään huomattavasti ja siksi pienten maiden, kuten esimerkiksi Liettuan, patenttitoimistot ovat huolissaan omasta olemassaolostaan tulevaisuudessa. Tämä kävi ilmi Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Ympäristöystävällinen energian tuotanto ja sen hyödyntäminen –painoalan painoalapäällikkö Juhani Talvelan Vilnan patenttitoimistossa suorittamassa haastattelussa. (Valstybinis Patentu Biuras, Liettuan patenttitoimisto 2014.)

Euraasian patenttijärjestelmä EAPC

EAPC-patenttijärjestelmään (Eurasian Patent Conention) kuuluu 9 Euraasian alueen valtiota, muun muassa Venäjä sekä Valko-Venäjä. Hakemus toimitetaan Euraasian patenttivirastoon EAPO:on (Eurasian Patent Office) Moskovaan. Hakemus koskee kaikkia sopimusvaltioita ja myönnetty patentti saatetaan voimaan maksamalla kunkin valtion vuosimaksu. (PRH 2014.)

Afrikkalaiset patentinhakujärjestelmät ARIPO ja OAPI

Afrikan alueelliseen teollisoikeusorganisaatioon ARIPO:on (African Regional Industrial Property Organization) kuuluu 18 jäsenvaltiota (ARIPO 2014). Afrikan henkisen omaisuuden järjestöön OAPI:in (Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle) kuuluu 17 jäsenvaltiota (OAPI 2014). Yhdellä patenttihakemuksella voi saada patentin voimaan kaikissa jäsenvaltioissa (PRH 2014 h).

4.1.3 Patentin voimassaolo ja maksut

Patentti voi Suomessa olla voimassa korkeintaan 20 vuotta. Poikkeuksen tähän tekevät lääke- ja kasvinsuojeluaineet, joiden suoja-aikaan voi saada pidennystä (joihinkin on mahdollista saada 5 vuoden pidennys). Patentti pidetään voimassa maksamalla vuosimaksu. (PRH 2014 k.)

Taulukkoon 1 on koostettu osa Suomea sekä EPC- ja PCT-järjestelmiä koskevista, patentointiin liittyvistä maksuista. Koko prosessin läpikäymisen aikana tulee tapauksesta riippuen myös muita maksuja, kuten esimerkiksi käännösmaksu, maksu etuoikeustodistuksesta, maksu merkinnän tekemisestä patenttirekisteriin, lisämaksuja tietyn määrän yli menevistä sivuista tai patenttivaatimusmäärästä. Tutkimusmaksuun saattaa vaikuttaa se, miltä ajalta aiempia patenteja halutaan tutkittavan. Taulukko on siten vain suuntaa-antava.

Taulukko 1. Patentointiin liittyviä maksuja vuonna 2014.

Maksu	PRH	EPO	WIPO
Hakemusmaksu, paperinen / sähköinen	450 € / 350 €	210 € / 120 €	1084 € / 840 €
Uutuustutkimusmaksu	-	1 285 €	1 875 €
Patentoitavuuden tutkimusmaksu	-	1 805 €	600 €
Myöntämismaksu	-	915 €	Maakohtainen
Julkaisumaksu	450 €	Maakohtainen	Maakohtainen
Joka vuosi maksettava vuosimaksu (suurenee vuosittain)			
- esim. 1. - 3. vuosi yhteensä	200 €	465 €	Maakohtainen
- esim. 5. vuosi	170 €	Maakohtainen	Maakohtainen
- esim. 10. vuosi	360 €	Maakohtainen	Maakohtainen
- esim. 15. vuosi	650 €	Maakohtainen	Maakohtainen
- esim. 20. vuosi	900 €	Maakohtainen	Maakohtainen
Väitemaksu	800 €	775 €	Maakohtainen
Mahdollinen patenttitoimiston maksu			

(PRH 2014 l, EPO 2014 b, WIPO 2014 b.)

4.1.4 Patenttiluokitukset

Patentit luokitellaan kansainvälisesti sovitulla patenttiluokilla. Sen tarkoituksena on helpottaa olemassa olevien patenttien tietojen löytämistä. Sähköisiä tietokantoja käytettäessä ja hakutulospäänteen rajoittamiseksi voi pelkän sanahaun lisäksi käyttää luokitusta hakutekijänä.

Kansainvälinen patenttiluokitus IPC

Luokituksessa tekniikan eri alat on jaettu yli 70 000 ryhmään. IPC-luokitus (International Patent Classification) on laajassa käytössä ja sitä päivitetään joka vuosi. Luokituksen päälohkot ovat:

- A. Ihmisen perushyödykkeet.
- B. Työmenetelmät ja kuljetus.
- C. Kemia ja metallurgia.
- D. Tekstiilit ja paperi.
- E. Rakennustekniikka.
- F. Koneenrakennus, valaistus, lämmitys, aseet, räjäyttäminen.
- G. Fysiikka.
- H. Sähkö.

Euroopan ja Yhdysvaltojen patenttiviranomaisten käyttämä patenttiluokitus CPC

CPC-luokitus (Cooperative Patent Classification) perustuu IPC-luokitukseen, mutta on sitä tarkempi. Tekniikan alueet on jaettu 250 000 ryhmään. Vaikka CPC-luokituksen käyttö hakutekijänä tuo parempia hakutuloksia, voi tärkeää tietoa jäädä saamatta, koska luokitusta ei käytetä kaikissa maissa.

(PRH 2014 m, Espacenet 2014.)

4.1.5 Tilastotietoa

EPO:n tiedotteen mukaan EPC-patenttihakemusten määrä vuonna 2013 oli kaikkien aikojen ennätys, 266 000 kappaletta (vuonna 2012 hakemuksia oli 258 000 kappaletta). Patenttisuojan kysyntä on ollut kasvussa ja neljä vuotta. Tämä osoittaa Euroopan olevan uusien keksintöjen avainmarkkina-alue ja että yritykset ympäri maailman näkevät Euroopan innovaatioiden keskuksena. (EPO 2014 c.)

Liitteen 1 taulukossa 2 on esitetty Suomessa ja muualta maailmasta Suomeen tehtyjen patenttihakemusten ja myönnettyjen patenttien lukumääriä vuosilta 2000 - 2013. Lisäksi taulukossa on suomalaisten tekemien EPC- ja PCT-hakemuksien lukumäärät.

EPO:n tilastoinnin mukaan vuonna 2013 EPC-hakemuksia tehtiin maiden asukasmäärään suhteutettuna taulukon 3 osoittamalla tavalla. Tilaston mukaan Sveitsi on innovatiivisin maa ja seuraavilla sijoilla ovat Pohjoismaista Ruotsi, Suomi ja Tanska.

Taulukko 3. EPC-hakemusten määrä maittäin miljoonaa asukasta kohti vuonna 2013, TOP 10.

Sija	Valtio	Hakemuksia / kpl	Myönnettyjä patentteja / kpl	Väestön määrä / asukasta	Hakemuksia / kpl / 1 000 000 asukasta
1	Sveitsi	6 651	2 668	7 996 026	832
2	Ruotsi	3 668	1 790	9 119 423	402
3	Suomi	1 895	664	5 266 114	360
4	Tanska	1 929	609	5 556 452	347
4	Alankomaat	5 826	1 886	16 805 037	347
6	Saksa	26 645	13 425	81 147 265	328
7	Itävalta	1 995	837	8 221 646	243
8	Belgia	1 885	736	10 444 268	180
9	Japani	22 555	12 135	127 253 075	177
10	Ranska	9 754	4 910	65 951 611	148

(EPO 2014 d, e.)

Taulukossa 4 on 10 suurinta maata vuoden 2013 EPC-hakemusmäärien perusteella listattuna. Tilaston mukaan EPC-järjestelmään tulee hakemuksia eniten Yhdysvalloista, Saksasta sekä Japanista.

Taulukko 4. EPC-hakemusten määrä maittäin vuonna 2013, TOP 10.

Sija	Valtio	Hakemuksia / kpl	Myönnettyjä patentteja / kpl	Väestön määrä / asukasta	Hakemuksia / kpl / 1 000 000 asukasta
1	Yhdysvallat	33 834	14 880	316 668 567	107
2	Saksa	26 645	13 425	81 147 265	328
3	Japani	22 555	12 135	127 253 075	177
4	Ranska	9 754	4 910	65 951 611	148
5	Sveitsi	6 651	2 668	7 996 026	832
6	Etelä-Korea	6 336	1 989	48 955 203	129
7	Alankomaat	5 826	1 886	16 805 037	347
8	Iso-Britannia	4 567	2 062	63 395 574	72
9	Kiina	4 056	941	1 349 585 838	3
10	Italia	3 704	2 352	61 482 297	60

(EPO 2014 f, g.)

Taulukossa 5 on 10 yhtiötä, jotka ovat tehneet eniten EPC-hakemuksia. Patenttihakemuksia tekevät erityisesti viihde-elektroniikan, tietoliikennetekniikan sekä autoteollisuuden yritykset.

Taulukko 5. Eri yhtiöiltä tulleita EPC-hakemuksia vuonna 2013, TOP 10.

Sija	Yhtiö	Alkuperämaa	Hakemuksia / kpl
1	Samsung	Etelä-Korea	2833
2	Siemens	EPC-valtio	1974
3	Philips	EPC-valtio	1839
4	LG	Etelä-Korea	1648
5	BASF	EPC-valtio	1577
6	Bosch	EPC-valtio	1574
7	Mitsubishi	Japani	1327
8	General Electric	Yhdysvallat	1257
9	Qualcomm	Yhdysvallat	1204
10	Ericsson	EPC-valtio	1184

(EPO 2014 g.)

Alla olevassa taulukossa 6 on 10 tekniikan alaa, joilta on tehty eniten EPC-hakemuksia vuonna 2013, hakemusten kappalemäärä sekä muutos verrattuna edelliseen vuoteen.

Taulukko 6. EPC-hakemusten määrä aloittain vuonna 2013, TOP 10.

Sija	Ala	Hakemuksia / kpl	Muutos / %
1	Medical technology	10 668	+ 2
2	Electrical machinery, apparatus, energy	10 307	+ 4
3	Digital communication	9 101	- 7
4	Computer technology	9 059	+ 5
5	Transport	7 244	+ 5
6	Measurement	6 640	+ 0
7	Organic fine chemistry	6 131	- 7
8	Engines, pumps, turbines	5 411	- 8
9	Pharmaceuticals	5 396	- 14
10	Biotechnology	5 381	- 4

(EPO 2014 h.)

4.2 Hyödyllisyysmalli

Hyödyllisyysmalli, eli niin sanottu pikkupatentti, on kielto-oikeus kuten patenttikin. Se on keksinnön ammattimaisen hyödyntämisen mahdollistama yksinoikeus, jonka

yhteiskunta on keksijälle myöntänyt. Se estää muiden tahojen suorittaman valmistuksen, myynnin, käytön ja maahantuonnin aivan kuten patentti.

Hyödyllisyysmalli on patentin tapaan alueellisesti rajallinen eli se on voimassa vain niissä maissa, joissa hyödyllisyysmalli on myönnetty. Se on myös ajallisesti rajallinen eli voimassaoloaika on yleensä korkeintaan, patentin voimassaoloajasta poiketen, 10 vuotta. Hyödyllisyysmallin haltijan tulee maksaa vuotuinen ylläpitomaksu, sen voi myydä tai keksintöön voidaan myydä käyttöluva eli lisenssi, jonka haltija maksaa keksijälle rojaltia.

Hyödyllisyysmalli on:

- **Alueellisesti rajallinen:** se on voimassa vain niissä maissa, joissa hyödyllisyysmalli on myönnetty.
- **Ajallisesti rajallinen:** voimassaoloaika on yleensä korkeintaan 10 vuotta.
- **Vuosimaksullinen:** hyödyllisyysmallin haltijan tulee maksaa vuotuinen ylläpitomaksu.
- **Myytavissä ja lisensoitavissa:** hyödyllisyysmallin voi myydä tai keksintöön voi myydä käyttöluvan eli lisenssin, jonka haltija maksaa keksijälle rojaltia.
- **Nopea ja edullinen:** hyödyllisyysmallin saa voimaan patenttia nopeammin ja se on myös patenttia halvempi.

(PRH 2014 n, o.)

Keksinnön, jolle haetaan hyödyllisyysmallia, tulee olla:

- **uusi,**
- **aiemmin tunnetuiksi tulleista keksinnöistä selvästi eroava ja**
- **teollisesti käyttökelpoinen tekninen ratkaisu.**

Hyödyllisyysmallia kannattaa hakea esimerkiksi keksinnölle, jonka elinikä on lyhyt ja keksinnöllisyys eli ero tunnettuihin ratkaisuihin on pieni ja johon ei ehkä saisi patenttia, mutta jolle halutaan suoja-aika nopeasti voimaan. Hyödyllisyysmallin suoja on yhtä hyvä kuin patentin, mutta sen saa nopeammin voimaan, se on halvempi, sen voimassaoloaika on lyhempi ja se on ehkä hyvä ratkaisu silloin, jos yritys toimii vain ko-

timaassa. Hyödyllisyysmallin voi saada teollisesti käytettävään tekniseen ratkaisuun. Menetelmäkeksintöön sitä ei voi saada.

Keksintöä ei pidä julkistaa ennen hyödyllisyysmallin hakemista, koska silloin on kyse vanhasta keksinnöstä, eikä hyödyllisyysmallia voida enää myöntää. Keksinnön kehittämisvaiheessa onkin oltava varovainen, jotta se ei pääse muiden tietoon.

(PRH 2014 p, q.)

Hyödyllisyysmallia ei voi saada:

- **menetelmälle tai**
- **tuotteen tai laitteen uudelle käytölle.**

(PRH 2014 o.)

4.2.1 Hyödyllisyysmallin hakeminen Suomessa

Hyödyllisyysmallia haetaan kirjallisella hakemuksella PRH:lta. Se rekisteröi hyödyllisyysmallin tutkimatta keksinnön uutuutta ja keksinnöllisyyttä. Tutkimusvastuu on suojan hakijalla ja hänen kilpailijallaan, joten hakijan kannattaa tehdä kattava uutuustutkimus varmistaakseen suojan pitävyyden. Hakija voi myös tilata PRH:lta maksullisen ennakkotutkimuksen. Hakemukseen on liitettävä muun muassa piirustukset siitä, mikä ongelma keksinnöllä ratkaistaan. Suomessa myönnetty hyödyllisyysmalli suojaa keksinnön vain Suomessa ja se riittää, mikäli keksinnön markkinat ovat vain Suomessa.

Jos hyödyllisyysmalli voidaan myöntää, se merkitään rekisteriin ja sen hyväksymisestä kuulutetaan Hyödyllisyysmalli-lehdessä. Hyödyllisyysmallidokumentit tulevat julkisiksi rekisteröintipäivästä alkaen tai hakijan pyynnöstä muuna ajankohtana. Kuka tahansa voi esittää rekisteröinnin mitätöintivaatimuksen esimerkiksi sen perusteella, että keksintö ei ole uusi.

Hyödyllisyysmalli-lehti:

<http://patent.prh.fi/lehdet/default.asp?sivu=211&alasisivu=211&kieli=246>

Hyödyllisyysmallin hakemisen ja hakemuksen käsittelyn päävaiheet:

- **Keksinnön uutuuden tutkiminen**
 - vastuu keksinnön uutuuden ja keksinnöllisyyden selvittämisestä on rekisteröinnin hakijalla ja
 - halutessaan hakija voi pyytää maksullisen selvityksen PRH:lta.
- **Kirjallinen hyödyllisyysmallihakemus:** hakija laatii kirjallisen hyödyllisyysmallihakemuksen, jonka tulee sisältää seuraavat liitteet:
 - keksinnön selitys ja mahdollinen havainnollistava piirustus,
 - suojavaatimukset, joilla kerrotaan, mitä hyödyllisyysmallilla suojataan,
 - lausunto oikeudesta keksintöön, mikäli hakija on joku muu kuin keksijä ja
 - asiamiesvaltakirja, jos hakijaa edustaa patenttiasiamies.
- **Hakemuksen käsittely:** PRH tekee hakemuksen käsittelyn kahdessa vaiheessa:
 - muotoseikkojen tutkiminen, jolla varmistetaan, että hakemuksessa on tarvittavat liitteet ja että hakemusmaksu on maksettu ja
 - hyödyllisyysmallin myöntäminen tai hylkääminen.
- **Valitus:** jos hakemus on hylätty, hakija voi valittaa siitä markkinaoikeuteen.
- **Mitätöintivaatimus:** kolmas osapuoli voi vaatia hyödyllisyysmallin mitätöintiä.

(PRH 2014 r, s, t.)

4.2.2 Hyödyllisyysmallin hakeminen ulkomailla

Joissakin maissa (esimerkiksi Tanska, Saksa, Viro, Venäjä, Japani ja Kiina) on Suomen hyödyllisyysmallin kaltainen suoja. Muissa maissa suojavaiktoehtona on patentti. Kuten patentin kohdalla, Suomessa voimaan saatettu hyödyllisyysmallisuoja antaa etuoikeuden suojan saamiseen myös muissa maissa. (PRH 2014 o.)

4.2.3 Hyödyllisyysmallin voimassaolo ja maksut

Suoja on voimassa neljä vuotta rekisteröintipäivästä lukien. Hakija voi uudistaa suojan maksua vastaan neljäksi vuodeksi ja sen jälkeen vielä kahdeksi vuodeksi, joten yhteensä hyödyllisyysmalli voi olla voimassa 10 vuotta. (PRH 2014 u.)

Taulukkoon 7 on koostettu osa hyödyllisyysmalliin liittyvistä maksuista Suomessa. Tapauksesta riippuen tulee myös muita maksuja, kuten esimerkiksi maksu etuoikeustodistuksesta, joten taulukko on vain suuntaa-antava.

Taulukko 7. Hyödyllisyysmalliin liittyviä maksuja.

Maksu	PRH
Rekisteröintimaksu, paperinen / sähköinen, vuodet 1 – 4 yhteensä	250 € / 200 €
Rekisteröinnin uudistaminen, vuodet 5 – 8 yhteensä	250 €
Rekisteröinnin uudistaminen, vuodet 9 – 10 yhteensä	200 €
Tutkimusmaksu	300 €
Mahdollinen patenttitoimiston maksu	

(PRH 2014 v.)

4.2.4 Hyödyllisyysmalliluokitukset

Hyödyllisyysmallit luokitellaan kansainvälisesti sovituilla patenttiluokilla. Olemassa olevien hyödyllisyysmallien etsimisessä voi siis hyödyntää kohdassa 4.1.4 Patenttiluokitukset mainittuja patenttiluokituksia. (PRH 2014 o.)

4.2.5 Tilastotietoa

Taulukossa 8 on esitetty niin kotimaisten kuin ulkomaistenkin hakijoiden tekemät hyödyllisyysmallihakemukset Suomessa vuosilta 2004 – 2013.

Taulukko 8. Hyödyllisyysmallihakemusten määrät Suomessa vuosina 2004 – 2013.

Vuosi	Hakemuksia yhteensä / kpl	Hakija kotimainen / kpl	Hakija ulkomainen / kpl
2013	480	444	36
2012	474	444	30
2011	481	458	23
2010	559	528	29
2009	479	449	26
2008	422	399	23
2007	506	485	21
2006	520	493	27
2005	439	425	14
2004	496	474	22

(PRH 2014 w.)

4.3 Tavaramerkki

Tavaramerkki on tunnus, joka erottaa yrityksen tuottamat tuotteet ja palvelut muiden yritysten vastaavista. Se on yksinoikeus, jonka perusteella yritys voi käyttää tavaramerkkiään esimerkiksi mainonnassa ja tuotteiden päällyksissä.

Tavaramerkki voi olla esimerkiksi:

- **sana,**
- **kuvio,**
- **iskulause,**
- **kirjainyhdistelmä tai**
- **ääni.**

Yhteisömerkit ja tarkastusmerkit ovat yhteismerkkejä, tavaramerkkien erityistyyppiä. Yhteisömerkkiä voivat käyttää tietyn elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän jäsenet. Tarkastusmerkillä, jonka haltijana voi olla esimerkiksi viranomainen, yksilöidään tavaroita tai palveluita, jotka täyttävät merkin haltijan asettamat laatuvaatimukset.

Merkin on oltava erottamiskykyinen ja sellainen, jota ei voi sekoittaa muiden olemassa oleviin tavaramerkkeihin. On olemassa tiettyjä sanoja ja kuviota, joihin ei voida myöntää kenellekään yksinoikeutta.

Rekisteröitävän tavaramerkin tulee täyttää seuraavat kriteerit:

- **Erottamiskyky:** tavaramerkin tulee kyetä erottamaan haltijansa tuotteet muiden vastaavista tuotteista.
- **Sekoitettavuus:** tavaramerkin tulee olla sellainen, että sitä ei voi sekoittaa aikaisempiin tavaramerkkeihin tai toiminimiin.

Tavaramerkki ei muun muassa saa olla:

- **lain, yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastainen,**
- **harhaanjohtava tai**
- **ilman asianomaisen lupaa käyttöön otettuja virallisia tunnuksia tai merkkejä sisältävä.**

(PRH 2014 x, y.)

4.3.1 Tavaramerkin hakeminen Suomessa

Tavaramerkkiä haetaan kirjallisella tavaramerkkihakemuksella PRH:lta. Käsittelyaika on muutama kuukausi. Hakemuksessa tulee olla tavaramerkin kuvaus sekä niiden tuotteiden tai palveluiden luokitukset, joiden tavaramerkiksi haettavaa merkkiä aiotaan. Tavaramerkin hakija voi olla esimerkiksi yksityinen henkilö, yhteisö tai yritys.

Tavaramerkin erottamiskyky tutkitaan useilla kielillä ja sekoitettavuusesteinä otetaan huomioon muun muassa kansalliset rekisteröinnit, Suomeen kohdistetut kansainväliset rekisteröinnit sekä Euroopan yhteisön tavaramerkit.

Myönnetty tavaramerkki rekisteröidään ja kuulutetaan Tavaramerkki-lehdessä. Tämän jälkeen alkaa kahden kuukauden väiteaika, jona aikana kuka tahansa voi tehdä väitteen tavaramerkkiä vastaan.

Tavaramerkki-lehti: <http://www.prh.fi/fi/tavamerkit/tavamerkkilehti.html>

(PRH 2014 z.)

4.3.2 Tavaramerkin hakeminen ulkomailla

Tavaramerkkisuojaa voi hakea ulkomailta kolmella eri tavalla. Tapauksesta riippuen rekisteröinnin voi tehdä joko kansallisten rekisteröintijärjestelmien, kansainvälisten järjestelmien tai Euroopan unionin oman tavaramerkkijärjestelmän kautta. (PRH 2014 ä.)

4.3.3 Tavaramerkin voimassaolo ja maksut

Tavaramerkki on voimassa 10 vuotta, mutta sen voi uudistaa aina 10 vuoden välein maksamalla uudistamismaksun. Vuonna 2014 tavaramerkin hakemusmaksu on 215 – 325 euroa tavaramerkin ja hakemuksen tyypistä riippuen. Lisäksi voi tulla muita maksuja. (PRH 2014 ä.)

4.3.4 Tavaramerkkiluokitukset

Tavaramerkit luokitellaan kansainvälisesti sovituilla tavaramerkkiluokilla, joita on 45 kappaletta. Tavaroihin liittyviä luokkia on 34 kappaletta ja palveluihin liittyviä 11 kappaletta. Kun tavaramerkki rekisteröidään, yksinoikeus saadaan koskemaan vain niitä tavaroita ja palveluita, jotka on hakemuksessa ilmoitettu. Samanlainen merkki voi olla suojattuna ilman ristiriitaa eri luokissa, jos luokat eroavat toisistaan oleellisesti. (PRH 2014 ö.)

4.3.5 Tilastotietoa

Suomessa rekisteröitiin kansallisia tavaramerkkejä vuonna 2013 yhteensä 12 607 kappaletta. Kolme luokkaa, joille tehtiin eniten rekisteröintejä, olivat luokka 35: ”Mainonta, liikkeenjohto, yrityshallinto, toimistotehtävät” (1 228 kappaletta), luokka 41: ”Koulutus, koulutuksen järjestäminen, ajanviete, urheilu- ja kulttuuritoiminnat” (1 354 kappaletta) ja luokka 42: ”Tieteelliset ja teknologiset palvelut sekä niihin liittyvä tutkimus ja suunnittelu, teolliset analyysi- ja tutkimuspalvelut, tietokonelaitteistojen ja -ohjelmistojen suunnittelu ja kehittäminen” (860 kappaletta). (PRH 2014 A.)

4.4 Mallisuoja

Mallisuoja suojaa tuotteen ulkomuodon. Se koskee aina jotakin konkreettista tavaraa tai sen osaa, mutta ei sen teknisiä ratkaisuja. Mallin muoto koostuu esimerkiksi sen ääri viivoista, väreistä ja materiaaleista. Mallisuoja antaa tuotteen muotoilijalle yksinoikeuden sen hyväksikäyttöön. Suoja on voimassa enintään 25 vuotta.

Mallisuojan voi saada:

- **konkreettinen tavara,**
- **konkreettisen tavaran osa tai**
- **tavaran epäitsenäinen osa (osa, jota ei voi irrottaa tavarasta rikkomatta sitä, kuten esimerkiksi kankaan kuvio).**

Rekisteröitävän mallin on oltava uusi, yksilöllinen ja luovan henkisen työn tulos. Mallia ei rekisteröidä, jos se on esimerkiksi hyvien tapojen vastainen tai muistuttaa jotain aiempaa mallia tai yleisesti tunnettua muotoa.

Rekisteröitävän mallin tulee täyttää seuraavat kriteerit:

- **uutuus,**
- **yksilöllisyys,**
- **moniosaisen tuotteen osan uutuus ja yksilöllisyys ja**
- **luovan henkisen työn tulos.**

(PRH 2014 B, C.)

4.4.1 Mallisuojaan hakeminen Suomessa

Mallisuojaa haetaan kirjallisella tavaramerkkihakemuksella PRH:lta. Hakemukseen on liitettävä mallia esittävät kuvat sekä tiedot luojaista ja hakijasta ja mahdollisesti myös mallikappale. Mallisuojaan suojaamiseen ulkomailla on olemassa erilaisia vaihtoehtoja.

Hakija voi tilata PRH:lta maksullisen ennakkotutkimuksen. Rekisteröintihakemuksen käsittely kestää noin 7-8 kuukautta. Jos mallille voidaan myöntää mallisuoja, se rekisteröidään ja siitä tiedotetaan Mallioikeus-lehdessä. Mallisuoja on mahdollista esittää väite, mutta sen teko-oikeutta on rajoitettu tietyin ehdoin.

Mallioikeus-lehti: (<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallioikeuslehti.html>)

(PRH 2014 D.)

4.4.2 Mallisuojaan hakeminen ulkomailla

Mallisuojaa voi hakea ulkomailta kolmella eri tavalla. Tapauksesta riippuen rekisteröinnin voi tehdä joko kansallisten rekisteröintijärjestelmien, kansainvälisen järjestelmän tai Euroopan unionin oman mallisuojaajärjestelmän kautta. (PRH 2014 E.)

4.4.3 Mallisuojaan voimassaolo ja maksut

Suoja on voimassa viisi vuotta ja sen voi uusia neljä kertaa viideksi vuodeksi kerrallaan, joten enimmillään suoja voi olla voimassa 25 vuotta. Uudistaminen tapahtuu maksamalla uudistamismaksu. Jos rekisteröitävä malli on moniosaisen tuotteen osa ja

se on tarkoitettu alkuperäisen tuotteen korjaamiseksi, suoja-aika on 15 vuotta. (PRH 2014 B.)

Vuonna 2014 hakemuksen perusmaksu on 200 euroa ja uudistamismaksu on 380 euroa. Lisäksi voi tulla tapauksesta riippuen muita maksuja. (PRH 2014 F.)

4.4.4 Mallisuojuokitus

Mallisuojan luokitellaan kansainvälisesti sovitulla mallisuojuokituksella, jossa pääluokkia on 32 kappaletta. Tavarat luokitellaan joko tarkoituksensa mukaisesti tai sen esineen mukaisesti, johon ne kuuluvat. (PRH 2014 G, H.)

4.4.5 Tilastotietoa

Suomessa rekisteröitiin kansallisia mallisuojuja vuonna 2013 yhteensä 246 kappaletta. Kolme luokkaa, joille tehtiin eniten rekisteröintejä, olivat luokka 6: ”Huonekalut ja muut sisustustarvikkeet”, luokka 23: ”Nesteiden ja kaasujen jakelulaitteet, saniteetti-, lämmitys-, ilmanvaihto- ja ilmastointilaitteet, kiinteät polttoaineet” ja luokka 12: ”Kuljetusvälineet ja nostolaitteet”. (PRH 2014 I, J.]

5 TEKIJÄNOIKEUS

Tekijänoikeuden saa kirjallinen tai taiteellinen teos ja oikeus syntyy automaattisesti, kun teos on luotu. Oikeuden saaminen ei edellytä rekisteröintiä. Tekijällä on yksinomainen oikeus teokseensa ja muun muassa sen kappaleiden valmistamiseen sekä yleisön saataville saattamiseen. Tekijänoikeusasiat kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriölle, OPM:lle.

Tekijänoikeuteen liittyy tiettyjä rajoituksia sekä moraalisia oikeuksia. Tekijänoikeuden loukkaaminen on lain mukaan rangaistava teko. Oikeus on voimassa tekijän koko elinajan sekä 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisen jälkeen. Suomen tekijänoikeuslainsäädäntöä sovelletaan Suomessa luotuihin teoksiin ja kansainvälisissä asioissa noudetaan kansainvälisiä sopimuksia.

Tekijänoikeussuojan saa teos, joka on ylittänyt teoskynnyksen, eli teos on:

- **itsenäinen,**
- **omaperäinen ja**
- **lopputulos, johon kukaan muu ei päätyisi ryhtyessään vastaavaan työhön.**

Teos voi olla esimerkiksi:

- **sävellys,**
- **runo,**
- **maalaus,**
- **valokuva,**
- **elokuva,**
- **näytelmä,**
- **koreografia tai**
- **tietokonepeli ja –ohjelma.**

(Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014 a, Tekijänoikeus.fi 2014 a.)

5.1 Tekijänoikeuksien hallinnointi ja tekijänoikeusjärjestöt

Tekijänoikeuden haltija voi määrätä teoksen käytöstä ja käytön ehdoista. Tekijänoikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain, tai teoksen kappaleen valmistamiseen voidaan myöntää käyttö lupa eli lisenssi korvausta vastaan. Sopimuksessa voi olla aikaa, alueeseen tai muuhun asiaan liittyviä rajoituksia.

Oikeudenhaltijat ovat perustaneet tekijänoikeusjärjestöjä valvomaan etujaan ja helpottamaan käyttö lupien myöntämistä. Oikeudenhaltijat siirtävät oikeutensa järjestön hallintaan ja valvontaan, minkä ansiosta järjestö voi myöntää käyttö lupia, periä korvauksia ja tilittää ne oikeuksien haltijalle.

Suomessa toimii kuusi tekijänoikeusjärjestöä, jotka edustavat yli 90 000 oikeudenhaltijaa:

- Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tekijänoikeusyhdistys **Gramex ry,**
- Tekijänoikeusjärjestö **Kopiosto ry,**

- Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys **Kuvasto ry**,
- Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö **Sanasto ry**,
- Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto **Teosto ry** ja
- Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys **Tuotos ry**.

(Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014 b, Tekijänoikeus.fi 2014 b.)

5.2 Kansainväliset tekijänoikeudet

Suomea velvoittavat eräät kansainväliset tekijänoikeutta koskevat sopimukset, joiden perusteella voidaan muun muassa myöntää muista sopimusvaltioista peräisin oleville teoksille samanlainen suoja, kuin oman maan teoksille.

Jos esimerkiksi suomalaista musiikkia esitetään ulkomailla, korvausten suorittaminen oikeudenhaltijalle tapahtuu kyseisen maan sekä suomalaisen tekijänoikeusjärjestön kautta.

(Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014 c.)

6 TYÖSUHDE- JA KORKEAKOULUKEKSINNÖT

Keksinnön tekijä voi yksityishenkilön sijaan olla myös työsuhhteessa oleva henkilö tai korkeakoulun työntekijä. Työsuhdekeksintölaki sekä laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin määrittävät, mitkä ovat keksijän sekä oikeuden hakijan oikeudet ja velvollisuudet erilaisissa tilanteissa.

6.1 Työsuhdekeksinnöt

Lähtökohtaisesti työn tulos kuuluu työnantajalle, mutta luovan toiminnan tuotos keksijälle itselleen. Yritystoiminta ja keksintöjen merkitys ovat tosin viime vuosikymmenien aikana muuttuneet huomattavasti, joten yli 40 vuotta sitten säädetty työsuhdekeksintölaki on jäänyt kehityksestä jälkeen.

Työntekijällä on oikeus tulla nimetyksi keksintönsä keksijäksi, hakea patenttia sekä saada työnantajalta kohtuullinen korvaus keksinnöstään. Työnantajan oikeudet riippuvat siitä, mihin työsuhdekeksintölain määrittelemään ryhmään (A, B, C vai D) keksin-

tö luokitellaan, eli siitä, kuinka olennaisessa suhteessa työtehtäviin keksintö on syntynyt. Ryhmien määritelmät Haarmanin ja Mansalan (2012, 137 - 138) mukaan:

”A-ryhmän keksinnöt

- 1) Keksintö on syntynyt olennaisessa yhteydessä työsuhteeseen, ja sen hyväksikäyttö kuuluu työnantajan (tai konsernin) toiminta-alaan; tai*
- 2) keksintö on syntynyt työssä määrätyn tehtävän tuloksena, vaikka sen hyödyntäminen ei kuulukaan yrityksen (tai konsernin) toiminta-alaan.*

B-ryhmän keksinnöt: Keksintö on syntynyt muussa yhteydessä työsuhteeseen kuin A-ryhmän keksintö, ja sen hyväksikäyttö kuuluu työnantajan (tai konsernin) toiminta-alaan.

C-ryhmän keksinnöt: Keksintö on syntynyt ilman että sillä olisi yhteyttä työsuhteeseen, mutta sen hyväksikäyttö kuuluu työnantajan (tai konsernin) toiminta-alaan.

D-ryhmän keksinnöt: Keksintö on syntynyt ilman että sillä olisi yhteyttä työsuhteeseen, eikä sen hyväksikäyttö kuuluu työnantajan (tai konsernin) toiminta-alaan.”

Työntekijän on ilmoitettava keksinnöstä työnantajalle, jolla on sen jälkeen neljä kuukautta aikaa päättää, haluaako se keksinnön oikeudet itselleen. Laki ei määrittele korvauksen määrää, mutta työsuhdekeksintöasetuksessa on sen laskemiseksi annettu kolme laskutapaa:

- **Hyödyn mukaan:** keksinnön arvo voidaan laskea siitä saatavan hyödyn (esimerkiksi tuotantoprosessin nopeutuminen) mukaan.
- **Lisenssianalogia:** keksinnön arvo voidaan laskea sen mukaan, mitä yritys olisi joutunut maksamaan keksinnön käyttöoikeudesta hankkiessaan sen täysin ulkopuoliselta (arvo lasketaan niin sanotun lisenssianalogian avulla).
- **Arviointi:** keksinnön arvo arvioidaan, jollei kumpaakaan edellä mainittua laskentatapaa voida käyttää.

Korvaus voi olla kertakorvaus tai kerta- ja rojalतिकorvaus. Kertakorvausta voidaan käyttää esimerkiksi kun keksinnön taloudellinen merkitys on vähäinen tai sen tekemi-

nen on selvästi kuulunut työntekijän työtehtäviin. Rojaltikorvausta voidaan maksaa keksinnön hyödyntämisajalta, mutta korkeintaan 20 vuodelta.

Useilla yrityksillä, joiden toimintaan liittyy oleellisesti tuotekehitys ja sen yhteydessä syntyvien keksintöjen hyödyntäminen, on olemassa työsuhdekeksintöohjesääntö. Ohjesääntö määrittelee muun muassa mekanismin korvausten laskemiseksi ja sillä pyritään kannustamaan työntekijöitä keksintöjen tekemiseen. Keksijän merkitys patenttihakemuksen laadinnassa on huomattava ja keksijä pyritäänkin saamaan patentointiprosessiin mukaan porrastamalla korvausten maksaminen prosessin eri vaiheisiin.

(Haarman ja Mansala 2012, 136 - 147.)

6.2 Korkeakoulukeksinnöt

Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin astui voimaan vuonna 2007. Se antaa korkeakouluille aiempaa paremmat mahdollisuudet hyödyntää niiden palveluksessa olevien työntekijöiden tekemiä keksintöjä. Laki ei koske tekijänoikeuslain piiriin kuuluvia teoksia eikä korkeakouluopiskelijoiden tekemiä keksintöjä. Keksijän sekä korkeakoulun oikeudet keksintöön riippuvat siitä, onko keksintö tehty avoimen, sopimus- vai muun tutkimuksen yhteydessä.

Laki määrittelee edellä mainitut tutkimukset Haarmanin ja Mansalan (2012, 142) mukaan seuraavasti:

”Avoin tutkimus:

- *tutkimus, jota tehdään yliopiston perusrahoituksella ja johon ei liity ulkopuolista rahoitusta*
- *sopimustutkimus, jonka osalta on sovittu, että se on avointa tutkimusta.*

Sopimustutkimus:

- *tutkimus, jossa on ulkopuolisia rahoittajia.*

Muu tutkimus:

- *palvelussuhteessa mutta ei tutkimustehtävissä eikä tutkimusprojekteissa tehtävä tutkimus.*”

Kaikista keksinnöistä on ilmoitettava ja keksijän on samalla esitettävä oma näkemyksensä siitä, minkälaisen tutkimuksen yhteydessä kyseinen keksintö on syntynyt. Korkeakoulun ja keksijän oikeudet keksintöön määräytyvät kyseessä olevan tutkimuksen mukaan:

- **Avoim tutkimus:** keksijä saa päättää keksinnön hyödyntämisestä jos se on syntynyt avoimen tutkimuksen yhteydessä, mutta jollei keksijä kuuden kuukauden kuluessa ilmoita, aikooko hän hyödyntää keksintöä vai ei, korkeakoulu voi ottaa oikeuden keksintöön.
- **Sopimustutkimus:** korkeakoululla on ensisijainen oikeus keksintöön silloin, kun se on syntynyt sopimustutkimuksen yhteydessä, mutta korkeakoulu on velvollinen maksamaan keksinnöstä saatavan taloudellisen hyödyn perusteella laskettavan korvauksen keksijälle.
- **Muu tutkimus:** keksijällä on oikeus muun tutkimuksen yhteydessä syntyvään keksintöön eikä korkeakoululla ole oikeutta siihen, ilman että siitä erikseen sovitaan.

(Haarman ja Mansala 2012, 141 - 143.)

7 IPR-STRATEGIASTA

Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman Yrityssuomi-palvelun mukaan yritysten pääomasta on yhä suurempi osa sidoksissa aineettomaan omaisuuteen eli yritysten osaamisen suojaamiseen. Siksi onkin suositeltavaa, että yritykset laativat aineettoman omaisuutensa hallintaa varten IPR-strategian.

IPR-strategiaa suunniteltaessa ja laadittaessa on selvitettävä, mitä aineetonta omaisuutta yrityksellä on ja miten se on suojattu. On myös tiedettävä, käyttääkö yritys joidenkin kolmansien osapuolten oikeuksia ja onko joitain oikeuksia mahdollisesti hankittava lisää. Yrityksen on nimettävä IPR-vastuhenkilö sekä kartoitettava oikeuksiin liittyvät riskit. Yrityksen tulee myös päättää, minkälaista IPR-salkkua se tavoittelee ja miten se seuraa kilpailijoidensa toimia.

(Yrityssuomi 2014)

PRH:n tuottaman IPR – mitä se minulle kuuluu? –materiaalin mukaan yrityksen arvosta jopa 80 % muodostuu aineettomasta omaisuudesta ja osaamisesta, ja peräti 85 % pk-yrityksistä ei hyödynnä kilpailijatietoa omassa kehitystyössään. Yritysten suorittamasta kehitystyöstä suuri osa, 33 %, on turhaa, koska siinä kehitetään jo aiemmin kehitettyjä asioita. (PRH 2014 K, 2, 4 ja 6.)

Hynysen (2013, 142 - 143) mukaan suomalaisen yrittäjän käsitys liiketoimintasuunnitelmasta on vääristynyt. Sen ajatellaan olevan suunnitelma vain välittömän lähitulevaisuuden tekemisistä ja siksi ajattelu on lyhytnäköistä. Lisäksi se on epäinnostava, koska siitä puuttuvat toimintaa ohjaavat unelmat. Yrittäjäksi aikova ei saa riittävästi tietoa ja ohjausta IPR-asioista, vaan yrityksen perustamistilanteessa pääpaino näyttää olevan toiminnan käyntiin saamisessa.

Yrittäjän on tiedostettava, että yrityksen patenttisalkku on merkittävää omaisuutta. Salkkua voidaan kasvattaa ostamalla oikeuksia muilta. IPR-oikeuksien omistamisella osoitetaan muille, miten yritys toimii. Oikeuksiin kannattaa investoida, jotta vältetään yllättäviltä ongelmilta ja lisäkustannuksilta.

Strategian suunnitteluun ja toteuttamiseen tulee osallistua sekä yrityksen johdon, markkinoinnin sekä tuotekehityksen edustajat. Suunnittelussa voi käyttää myös asiantuntijaa apuna. Strategian käyttöönotossa tulee huomioida henkilökunnan tiedottaminen sekä se, että strategian toteutumista seurataan, loukkaustilanteisiin puututaan ja strategiaa päivitetään.

7.1 Strategian tasot

Hynysen (2013, 144 - 145) mukaan IPR-strategiassa voidaan nähdä kolme syvyytasoa:

1) Vahinkojen välttäminen

Yleensä liiketoiminnan ajatellaan olevan vain tuotteiden ja palveluiden myyntiä, mutta jos IPR-asioita ei ole huomioitu, voi vastaan tulla erilaisia ongelmia, kuten tuotteiden vetämistä pois markkinoilta. Yrityksen toiminimi, tavaramerkki ja muut

markkinointiin liittyvät tekijät on hyvä suunnitella yhdenmukaisiksi ja rekisteröidä. Yrityksen keksinnöt on suojattava asianmukaisella tavalla ja mahdollisista oikeuksien siirroista kumppaneiden kanssa on huolehdittava.

2) IPR:stä kilpailuetua

Yrittäjän tavaramerkki ja pitkäjänteinen toiminta voivat synnyttää asiakaskunnassa dynaamisen mielikuvan, jonka pohjalta yrittäjä voi nostaa katteitaan, luottaa asiakkaiden uskollisuuteen ja tuoda markkinoille uusia tuotteita. Toisten yrittäjien toimintaa voidaan vaikeuttaa IPR-oikeuksia käyttämällä ja oma tuote voi lopulta saavuttaa monopoliaseman.

3) IPR kauppatavarana

Immateriaalisia sisältöjä voi ostaa, myydä ja vuokrata. Oikeuksien myynnistä voidaan saada valtavat tuotot riippuen sisällön kiinnostavuudesta. Aineettomien lisäarvojen kauppa on aineettomien oikeuksien kauppaa. Pienestä alkanut liiketoiminta saattaa johtaa lisensointipyyntöihin ja suuriin katteisiin

7.2 Yksinoikeuksien loukkaamiset

Immateriaalioikeudet ovat kiello-oikeuksia, joiden perusteella estää tai keskeyttää toiminta, jossa käytetään esimerkiksi luvattomasti toisen tavaramerkkiä tai loukataan patenttia. Kiellon vuoksi loukkaajalle tulee ylimääräisiä kustannuksia ja mahdollisesti rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Kutakin immateriaalioikeutta koskevassa laissa määritellään sitä koskevat rikosoikeudelliset seuraamukset. Laeissa on säädetty miten toimitaan, jos esimerkiksi teollisoikeuden loukkaus on aiheuttanut oikeuden haltijalle taloudellista vahinkoa tai jos tekijänoikeuden haltijalle on aiheutunut huomattavaa haittaa oikeuden loukkaamisesta. EU:ssa onkin käynnistetty erityistoimet tuoteväärännösten (tuote, joka on valmistettu ilman tavaramerkkioikeuden haltijan lupaa) sekä piraattituotteiden (tuote, joka on valmistettu ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa) markkinoille pääsemisen estämiseksi.

Kutakin immateriaalioikeutta koskevassa laissa määritellään myös sitä koskevat taloudelliset seuraamukset, jotka voivat olla korvauksia hyväksikäyttämisestä tai vahingonkorvauksia.

(Haarman ja Mansala 2012, 155 - 159.)

8 IPR-PROSESSIIN LIITTYVIÄ SUOMALAISIA TOIMIJOITA

IPR-prosessiin ja -toimialaan sekä yrittäjyyteen yleensä liittyy runsaasti erilaisia viranomaisia, yrityksiä ja yhdistyksiä, joiden tavoitteena on tukea keksijöitä ja yrityksiä erilaisin tuki- ja rahoitusmekanismein. Tässä esitellään lyhyesti joitain niistä:

Patentti- ja rekisterihallitus

PRH on Suomen valtion virasto ja kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalaan. PRH rekisteröi yritykset, yhdistykset ja säätiöt, tutkii ja myöntää erilaisia immateriaalioikeuksia sekä tarjoaa neuvonta- ja koulutuspalveluja. Toiminnallaan PRH tukee teknistä, taloudellista sekä yhteisöllistä kehitystä niin Suomessa kuin ulkomailla.

PRH on liittynyt useisiin alan kansainvälisiin sopimuksiin ja järjestöihin, seuraa alan kehitystä ja tekee aktiivisesti yhteistyötä eri maiden organisaatioiden kanssa. Kotimaassa muun muassa ELY-keskukset ja maistraatit toimivat yhteistyössä PRH:n kanssa. PRH:n verkossa olevat palvelut ovat monipuoliset.

(PRH 2014 L, M.)

ELY-keskukset ja Tuoteväylä-palvelu

Suomessa on 15 ELY-keskusta eli elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusta. Ne ovat valtion alueellisia palvelu- ja kehittämiskeskuksia, joiden toimintaa ohjaavat työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä sisäasiainministeriö. Niistä saa muun muassa neuvoja ja tukea yrittämiseen ja innovointiin. (Tuoteväylä 2014 a.)

ELY-keskuksissa työskentelevät innovaatioasiantuntijat tarjoavat keksintöihin liittyvää maksutonta ja luottamuksellista apua. He vetävät Tuoteväylä-palveluun kuuluvia

alueellisia Tuoteväylä-tiimejä. Kun on tehnyt hyvän keksinnön, kannattaa ottaa ensin yhteyttä innovaatioasiantuntijaan, jotta saa keksintönsä Tuoteväylän ensiarviointiin. (Tuoteväylä 2014 b.)

Tuoteväylä-palvelu on maksuton asiantuntijapalvelu, joka arvioi keksintöjä ja niiden mahdollista kasvupotentiaalia sekä auttaa kehittämään keksinnöistä liiketoimintaa. Ensiarvioinnissa pyritään tunnistamaan lupaavimmat keksinnöt sekä niiden tarjoamat mahdollisuudet. Kehittämävaiheeseen edettyään keksintöjä arvioidaan tarkemmin ja ne, joissa on potentiaalia kasvuun ja kansainväliseen liiketoimintaan, muokataan yrittäjäyhtiöiksi tai lisensiointihankkeiksi. Tuoteväylä-palvelusta voi hakea myös rahoitusta keksintöjen kehittämistä varten. Rahoitus on tarkoitettu mikroyritysten keksintöjen kehittämiseen. (Tuoteväylä 2014 c, d.)

Tekes

Tekes on valtion virasto, joka rahoittaa ja aktivoi yritysten, yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa. Toiminnallaan se parantaa yritysten kansainvälistä kilpailukykyä ja koko yhteiskunnan hyvinvointia. Tekesin palvelut ovat käytettävissä muun muassa ELY-keskusten kautta. (Tekes 2014.)

Finnvera

Finnvera on valtion omistama rahoittaja, joka parantaa suomalaisten yritysten rahoitusmahdollisuuksia ja kilpailukykyä tarjoamalla lainoja, pääomasijoituksia ja vienninrahoituspalveluja. Valtion osallistuessa tappioiden kattamiseen Finnvera pystyy ottamaan suurempia riskejä kuin pankit yleensä. (Finnvera 2014.)

Sitra

Eduskunnan alaisuudessa toimiva julkisoikeudellinen rahasto Sitra (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto) toteuttaa erilaisia projekteja kolmella eri, kestävään hyvinvointiin liittyvällä, teema-alueella. Lisäksi Sitra tekee sijoituksia kotimaisiin alku- ja kasvuvaiheen yrityksiin, millä se muun muassa pyrkii vauhdittamaan valituille painopisteille määriteltyjen tavoitteiden toteutumista. Sitran sijoitustoiminta on markkinaeh-

toista ja sillä tavoitellaan hyvää tuottoa. Sitra ei myönnä vastikkeettomia tukia tai avustuksia. (Sitra 2014 a, b.)

Patenttiasiamiehet

Patenttihakemuksen tekeminen ja koko prosessin läpikäyminen on haastavaa. Asiat tulisi osata esittää oikein ja oikeassa vaiheessa, jotta välttyttäisiin turhalta työltä ja lisäkustannuksilta. Suositeltavaa on käyttää rekisteröityjä patenttiasiamiehiä. Etenkin jos suojaa aiotaan hakea ulkomailta, on asiantuntija-apu tarpeen.

1.7.2014 lukien on tulossa voimaan uusi laki, joka velvoittaa teollisoikeusasiamiehet suorittamaan asiamiestutkinnon. Asiamiehenä voi toimia edelleen, mutta tiettyjen ammattinimikkeiden käyttö sallitaan muutoksen jälkeen vain auktorisoiduille asiamiehille.

(PRH 2014 N.)

Keksintösäätiö

Keksintösäätiö edistää suomalaista keksintötoimintaa. Sen tavoitteena on muun muassa tukea suomalaisten yksityishenkilöiden alkavien yritysten keksintöjen kehittämistä liiketoiminnaksi, kohdentaa keksimistä ja nostaa keksintöjen laatua. (Keksintösäätiö 2014 b.)

Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry

Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry edustaa suomalaisia keksintöjä kotimaassa ja ulkomailla sekä edistää keksintötoimintaa eri tavoin. Keskusliiton 25 jäsenyhdistykseen kuuluu esimerkiksi keksijöitä, tuotekehittäjiä, yrittäjiä ja alan asiantuntijoita. Liitto on kansainvälisen keksijäjärjestö IFIA:n jäsen (International Federation of Inventors' Associations). (Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry 2014.)

9 TIETOLÄHTEITÄ

PRH:n tuottaman IPR – mitä se minulle kuuluu? –materiaalin sivulla 14 olevan taulukon mukaan olemassa olevaa tietoa voi hyödyntää esimerkiksi tekniikan tason sekä

kilpailijoiden seuraamiseen ja analysointiin, yhteistyökumppaneiden etsimiseen, uu-
tuustutkimuksen tekemiseen sekä oman patenttisalkun valvomiseen. (PRH 2014 K,
14.)

Seuraavissa kohdissa on taulukoituna eri suojaustyypeistä olemassaolevia tietokantoja
ja muita tietolähteitä.

9.1 Patenttitietokantoja

Patenttijärjestelmä tuottaa vuosittain valtavasti hyödyllistä tietoa: joka vuosi ilmestyy
yli 2 miljoonaa uutta julkaisua ja yhteensä julkaisuja on jo yli 80 miljoonaa. Patenteis-
ta julkaistaan muun muassa seuraavia tietoja:

- hakemukset,
- kuulutukset ja
- myönnetty patentit.

(PRH 2014 P.)

Taulukossa 9 on tietoa sekä PRH:n, kansainvälisten organisaatioiden että joidenkin
maiden kansallisista patenttitietokannoista.

Taulukko 9. Patenttitietokantoja.

Tietolähde	Kuvaus	Verkko-osoite
Espacenet	Patentti- ja hyödyllisyysmallijulkaisuja ympäri maailman. Järjestelmä sisältää neljä erilaista tietokantaa: - FI – Suomalaisia julkaisuja - Worldwide – patenttijulkaisuja yli 80 maasta - WIPO – PCT-julkaisuja - EP – espacenet – Eurooppapatenttijulkaisuja.	http://fi.espacenet.com/advancedSearch?locale=fi_FI
PatInfo	PatInfo on PRH:n ylläpitämä patenttirekisteri, joka sisältää julkaisutietojen lisäksi myös muun muassa tietoja patenttioikeuksien siirroista ja vuosimaksuista. Rekisteri sisältää myös hyödyllisyysmallien tiedot.	http://patent.prh.fi/patinfo/default2.asp
FI-EP-rekisteri	FI-EP-rekisteri on PRH:n ylläpitämä rekisteri, joka sisältää tiedot Suomessa voimassa olevista EPC-patenteista.	http://patent.prh.fi/fiep/default2.asp

Tietolähde	Kuvaus	Verkko-osoite
Svensk Patentdatabas	Ruotsin patenttiviranomaisen, PRV:n (Patent- och registreringsverket) patenttitietokanta.	http://was.prv.se/spd/search?lang=sv
FIPS:n tietokannat	Venäjän patenttiviranomaisen, FIPS:n (Federal Institute of Industrial Property) patenttitietokannat.	http://www1.fips.ru/wps/wcm/connect/content_en/en/main+
UPSTO:n tietokannat	Yhdysvaltojen patenttiviranomaisen, USPTO:n (The United States Patent and Trademark Office) ylläpitämiä palveluita.	http://www.uspto.gov/patents/process/search/index.jsp
European Patent Register	EPO:n ylläpitämä European Patent Register –palvelu.	https://register.epo.org/regviewer
Patentscope	WIPO:n ylläpitämä Patentscope-palvelu.	http://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf
EAPC:n tietokanta	EAPC:n ylläpitämä patenttitietokanta.	http://www.eapo.org/ru/patents/reestr/

9.2 Hyödyllisyysmallitietokantoja

Suomalaisia hyödyllisyysmalleja kannattaa etsiä PatInfo-rekisterin kautta. Muun maalaisia hyödyllisyysmallijulkaisuja etsittäessä täytyy tietää, onko suoja kyseisessä maassa nimenomaan hyödyllisyysmalli vai onko sille haettu patenttia. Tapauksesta riippuen hyödyllisyysmallit voivat olla samoissa tietokannoissa kuin patentit, mutta niitä varten voi olla myös omia tietokantoja.

9.3 Tavaramerkkitietokantoja

Taulukossa 10 on tietoa erilaisista PRH:n ylläpitämistä sekä kansainvälisistä tavaramerkkitietokannoista.

Taulukko 10. Tavaramerkkitietokantoja.

Tietolähde	Kuvaus	Verkko-osoite
Tavaramerkkitietokanta	PRH:n Tavaramerkkitietokannassa on tiedot Suomessa vireillä ja voimassa olevista tavaramerkkien rekisteröinneistä sekä tietoja Suomea koskevista kansainvälisistä rekisteröinneistä.	http://tavaramerkki.prh.fi/
Laajalti tunnettujen tavaramerkkien luettelo	PRH:n laajalti tunnettujen tavaramerkkien luettelossa on tiedot sekä vireillä olevista että luetteloon jo hyväksytyistä tavaramerkeistä. Listalla on sellaisiakin tavaramerkkejä, joita ei ole tavaramerkkitietokannassa, mutta jotka omaavat tava-	http://tavaramerkki.prh.fi/lm/

Tietolähde	Kuvaus	Verkko-osoite
	ramerkkiluokituksen rajat omaavan suojan.	
OHIM:n tietokanta	European unionin sisämarkkinoiden harmonisointivirasto OHIM:n (Office for Harmonization in the Internal Market) ylläpitämästä tietokannasta löytyy tiedot EU:n alueella voimassa olevista tavaramerkeistä.	https://oami.europa.eu/eSearch/#advanced/trademarks
YTJ-tietopalvelu	Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTJ on PRH:n sekä Verohallinnon ylläpitämä tietojärjestelmä, josta voi muun muassa hakea tietoa yrityksistä, joilla on Y-tunnus.	http://www.ytj.fi/yrityshaku.aspx?path=1547;1631;1678&kielikoodi=1
TMview	OHIM:n tarjoama TMview-palvelu kattaa (tällä hetkellä) 35 tavaramerkkiviraston tavaramerkkitiedot.	https://www.tmdn.org/tmview/welcome
WIPO:n tietokannat	WIPO:n erilaisten tietokantojen (ROMARIN, Global Brand Database ja Nice Classification) avulla voi tehdä hakuja maailmanlaajuisesti.	http://www.wipo.int/romarin/ http://www.wipo.int/branddb/en/ http://web2.wipo.int/nicepub/edition-20140101/taxonomy/#?pagination=no&lang=en&mode=flat&explanatory_notes=hide&basic_numbers=show&suid=139989588481308606368152197052

9.4 Mallisuojatietokantoja

Taulukossa 11 on tiedot sekä PRH:n että OHIM:n ylläpitämistä mallisuojatietokannoista.

Taulukko 11. Mallisuojatietokantoja.

Tietolähde	Kuvaus	Verkko-osoite
Mallinetti	PRH:n ylläpitämä rekisteri sisältää perustiedot Suomessa voimassa sekä vireillä olevista mallioikeusrekisteröinneistä. Lisäksi rekisteristä löytyy tiedot kansainvälisistä rekisteröinneistä, joissa Suomi on nimetty kohdemaaksi.	http://mallioikeus.prh.fi/mallinet/mahaku.htx
OHIM:n tietokanta	OHIM:n ylläpitämästä tietokannasta löytyy tiedot EU:n alueella voimassa olevista mallisuojusta.	https://oami.europa.eu/eSearch/#advanced/designs

9.5 Muita tietolähteitä

Taulukossa 12 on tietoa PRH:n toimittamista lehdistä sekä linkit eri suojaustyyppettä koskeviin lakeihin.

Taulukko 12. Muita tietolähteitä.

Tietolähde, julkaisu	Kuvaus	Verkko-osoite
Patenttilehti	PRH:n toimittamassa Patenttilehdessä julkaistaan tiedot Suomessa voimaan tulevasta, sekä PRH:n että EPO:n myöntämistä patenteista. Lehti ilmestyy kaksi kertaa kuukaudessa.	http://patent.prh.fi/lehdet/default.asp?sivu=128&alasisivu=128&kieli=246
Hyödyllisyysmallilehti	PRH:n toimittamassa Hyödyllisyysmallilehdessä kuulutetaan hyödyllisyysmallirekisteriin hyväksytyt keksinnöt. Lehti ilmestyy kerran kuukaudessa.	http://patent.prh.fi/lehdet/default.asp?sivu=211&alasisivu=211&kieli=246
Tavaramerkkilehti	PRH:n toimittamassa Tavaramerkkilehdessä julkaistaan tiedot Suomessa voimaan tulevasta tavaramerkeistä. Lehti ilmestyy kaksi kertaa kuukaudessa.	http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkkilehti/2014.html
Mallioikeuslehti	PRH:n toimittamassa Mallioikeuslehdessä julkaistaan tiedot Suomessa voimaan tulevasta mallioikeuksista. Lehti ilmestyy kerran kuukaudessa.	http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallioikeuslehti.html
Finlex	Finlex on oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston internet-palvelu, jota ylläpitää Edita Publishing Oy.	http://www.finlex.fi/fi/
	- Patenttilaki	https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670550
	- Laki hyödyllisyysmallioikeudesta	http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910800
	- Tavaramerkkilaki	http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1964/19640007
	- Mallioikeuslaki	http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1971/19710221
	- Tekijänoikeuslaki	http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404

10 IPR-KOULUTUSTA

IPR-asioista kiinnostunut voi osallistua erilaisille kursseille, opiskella itseopiskelumateriaalien avulla tai osallistua erilaisiin tapahtumiin, kuten seminaareihin. Seuraavissa kohdissa on esimerkkinä joitakin, keväällä 2014 eri tahojen internetsivuilla esillä olleista edellä mainituista asioista.

10.1Kursseja

PRH järjestää eri suojaustyyppien peruskursseja. EPO:lla ja WIPO:lla on kansainvälisiä kursseja ja lisäksi kursseja voi etsiä muun muassa eri oppilaitosten kurssitarjonnasta.

Taulukko 13. Kursseja.

Järjestäjä	Kuvaus	Lisätietoa
PRH	PRH järjestää teollisoikeuksia käsitteleviä kursseja, kuten esimerkiksi vuoden 2014 kevään aikana järjestettävät patentin, tavaramerkin ja mallisuojan peruskurssit.	http://www.prh.fi/fi/tutustu_ja_asioi/prh_koulutuspalvelut/kurssit.html
EPO	EPO järjestää erilaisia kursseja ympäri Euroopan.	http://www.epo.org/learning-events/events/training.html
WIPO	WIPO järjestää erilaisia kursseja ympäri maailman.	https://welc.wipo.int/acc/index.jsf?lang=en ja http://www.wipo.int/academy/en/
ELY-keskus	ELY-keskusten tapahtumakalenterista voi hakea teemapäiviä ja koulutuksia sopivilla hakusanoilla.	http://www.ely-keskus.fi/web/ely/tapahtumat-ja-koulutukset#.U0u-IEnyVjo
IPR University Center	IPR University Center järjestää jatkuvasti erilaisia kursseja ja tapahtumia, esimerkiksi IPR Summer School 2014.	http://www.iprinfo.com/koulutus/fi_FI/ipr-university-center-kouluttaa/
Ammattikorkeakoulut	Ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnasta voi etsiä kursseja sopivilla hakusanoilla. Tässä esimerkkinä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kursseja.	https://www.lyyti.fi/reg/Ideasta_innovaatioon_5_op_Y2_6300001_syksy_2015_5311 ja https://www.kyamk.fi/Opiskelijalle/Yritt%C3%A4jyyssopinot/Innovaatio-%20ja%20yritt%C3%A4jyyssosiaalinen/
Yliopistot	Yliopistojen koulutustarjonnasta voi etsiä kursseja sopivilla hakusanoilla. Tässä esimerkkinä Oulun yliopiston kurssi.	http://www.oulu.fi/yliopisto/sites/default/files/content/Kurssin%20ohjelma_v2014.pdf
Patenttitoimistot	Joillakin patenttitoimistoilla on koulutuspalveluita, tässä esimerkkinä tietoa Boco IP:n koulutuksista.	http://www.bocoip.com/ipr_360/koulutus/koulutuspalvelut/

10.2 Itseopiskelumateriaaleja

Sekä PRH:n, EPO:n että WIPO:n internetsivuilta löytyy itseopiskelumateriaaleja ja lisäksi PRH:lla on tarjolla monipuolinen valikoima erilaisia oppaita ja käsikirjoja.

Taulukko 14. Itseopiskelumateriaaleja.

Julkaisija	Kuvaus	Lisätietoa
PRH	PRH:n liiketalouden ja tekniikan alan opiskelijoille suunnattu itseopiskelumateriaali.	http://www.prh.fi/fi/tutustu_ja_asioi/prh_koulutuspalvelut/Verkko-oppimateriaali.html
EPO	EPO:n itseopiskelumateriaaleja sekä online-verkkokursseja.	http://www.epo.org/learnin-g-events.html
WIPO	WIPO:n etäopiskelukurssimateriaali.	http://www.wipo.int/pct/en/distance_learning/
PRH	PRH:n Patenttiopas.	http://www.prh.fi/stc/attachments/Patenttiopas_2003.pdf
PRH	PRH:n Patenttikäsikirja.	http://www.prh.fi/stc/attachments/patentinliitteet/Patenttikasikirja_2013.pdf
PRH	PRH:n Hyödyllisyysmalliopas.	http://www.prh.fi/stc/attachments/patentinliitteet/hmopas.pdf
PRH	PRH:n oppaita, muun muassa Keksijän käsikirja, Tehoa tuotekehitykseen -opas, Immateriaaliasioiden huomioiminen liiketoiminnassa -työkirja.	http://www.prh.fi/fi/tutustu_ja_asioi/prh_koulutuspalvelut/verkko-oppaat.html

10.3 Seminaareja, kokouksia ja muita tapahtumia

PRH ja muut organisaatiot järjestävät erilaisia ja eri kohderyhmille suunnattuja seminaareja ja muita tapahtumia.

Taulukko 15. Seminaareja, kokouksia ja muita tapahtumia.

Järjestäjä	Kuvaus	Lisätietoa
PRH	PRH järjestää esimerkiksi alueellisia, PK-yrittäjille suunnattuja IPR-seminaareja.	http://www.prh.fi/fi/tutustu_ja_asioi/prh_koulutuspalvelut/seminaarit.html
EPO	EPO:n tapahtumia.	http://www.epo.org/learnin-g-events/events/conferences.html
WIPO	WIPO:n tapahtumia.	http://www.wipo.int/meetings/en/
IPR University Center	IPR University Centerin tapahtumia.	http://www.iprinfo.com/koulutus/konferenssit/fi_FI/konferenssit/

11 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Työssä on kuvattu eri suojausmekanismien periaatteet ja edellytykset, sekä prosessit niiden saamiseksi periaatteellisella tasolla. Tavoitteena on ollut esittää immateriaalioikeuksista perustiedot, joiden avulla aiheesta kiinnostunut saa tietyn tasoisen käsityksen niistä ja pystyy halutessaan syventämään tietämystään muiden lähteiden kautta.

Työssä on lyhyt katsaus merkittäviin keksintöihin sekä immateriaalioikeuksien syntymisen historiaan. Oikeuksien merkittävyyttä ja suurta määrää pyritään valottamaan tilastoihin tehtyjen katsausten avulla. Keksijän ja oikeuksien hakijan oikeuksia ja velvollisuuksia kuvataan työsuhteessa tai korkeakouluissa tehtyjen keksintöjen suojaamista koskevissa kappaleissa.

Yritysten on tärkeää tiedostaa, että immateriaalioikeuksien hallinta on merkittävä osa yrityksen menestystä ja siksi niillä tulee olla IPR-strategia, jota päivitetään ja jonka toteutumista valvotaan. Niin yksityishenkilöille kuin yrityksillekin löytyy monenlaista tukea tuotekehitykseen ja keksintöjen suojaamiseen liittyen. Oman osaamisen syventämistä varten tarjolla on erilaisia kursseja, itseopiskelumateriaaleja ja seminaareja. Tietoa asioista löytyy – etenkin erilaisten tietokantojen käyttäminen on oleellisessa asemassa. Niiden avulla keksijät voivat seurata muiden keksijöiden toimintaa, suunnitella omaansa ja ylipäätään seurata oman alansa kehitystä.

Työn tekemisessä jouduin niin sanotusti astumaan pois omalta mukavuusalueeltani – en ollut aiemmin ollut tekemisissä, ainakaan aiempien työtehtävien puolesta, immateriaalioikeuksien kanssa. Tämän työn tekoprosessin läpikäyminen sai entistä paremmin tiedostamaan, että me kaikki elämme erilaisten tekniikoiden, tuotteiden ja palveluiden keskellä, joiden olemassaoloon liittyy oleellisesti niiden kehitystyö sekä kehitystyön tulosten suojaaminen asianmukaisilla kielto-oikeuksilla.

Oli yllättävää todeta, että prosessit teollisoikeuksien saamiseksi ovat niin monimutkaisia, aikaa vieviä ja kalliita. Esimerkiksi patentin saamisen ja sen voimassa pitämisen kustannukset nousevat jo pelkästään kotimaassa useisiin tuhansiin euroihin. Jos suojaa halutaan myös ulkomailla, kustannukset moninkertaistuvat. Monimutkaiset prosessit suojan saamiseksi vievät vuosia ja onnistuneeseen lopputulokseen pääseminen edellyttää usein asiantuntemusta, jota esimerkiksi patenttitoimistot ja muut tahot pystyvät tarjoamaan.

Prosessien ymmärtäminen olikin työn haastavin osa. Koko aihealue on todella monisyinen ja sitä on vaikea kuvata täydellisesti yhden opinnäytetyön puitteissa. Todennäköisesti vuonna 2015 voimaa astuva uusi eurooppalainen patenttijärjestelmä tulee yksinkertaistamaan patentinhakuprosessia EPC-maissa ja pienentämään kustannuksia oleellisesti. Toivon mukaan tulevaisuudessa saataisiin myös koko maailman kattava vastaava järjestelmä.

LÄHTEET

ARIPO. 2014. African Regional Industrial Property Organization. Saatavissa: <http://www.aripo.org/>. [viitattu 6.5.2014.]

EPO. 2014 a. Member states of the European Patent Organisation. Saatavissa: <http://www.epo.org/about-us/organisation/member-states.html>. [viitattu 31.3.2014]

EPO. 2014 b. European (EPC) fees. Saatavissa: <http://www.epo.org/applying/forms-fees/fees.html>. [viitattu 7.4.2014.]

EPO. 2014 c. Patent filings at the EPO reach all-time high. Saatavissa: <http://www.epo.org/news-issues/news/2014/20140306.html>. [viitattu 7.4.2014.]

EPO. 2014 d. European patent applications. Per mio. inhabitants. Saatavissa: <http://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/annual-report/2013/statistics-trends/patent-applications.html>. [viitattu 7.4.2014.]

EPO. 2014 e. Granted patents. Member states. Saatavissa: <http://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/annual-report/2013/statistics-trends/granted-patents.html>. [viitattu 7.4.2014.]

EPO. 2014 f. Annual Report 2013 – European patent applications. Saatavissa: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/340EC0DE9355BD60C1257C8D0048645E/\\$File/european_patent_applications_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/340EC0DE9355BD60C1257C8D0048645E/$File/european_patent_applications_en.pdf). [viitattu 7.4.2014.]

EPO. 2014 g. Applicants. Top 25. Saatavissa: <http://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/annual-report/2013/statistics-trends/applicants.html>. [viitattu 7.4.2014.]

EPO. 2014 h. European patent applications. Key trend. Saatavissa: <http://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/annual-report/2013/statistics-trends/patent-applications.html>. [viitattu 9.4.2014.]

Espacenet. 2014. Espacenet Patenttihaku. Saatavissa: http://fi.espacenet.com/advancedSearch?locale=fi_FI. [viitattu 6.5.]

Finnvera. 2014. Finnvera lyhyesti. Saatavissa:

<http://www.finnvera.fi/Finnvera/Finnvera-lyhyesti>. [viitattu 14.4.2014.]

Haarman, P-L, Mansala. M-L. 2012. Immateriaalioikeuden perusteet. Toinen painos.

Helsinki: Talentum Media Oy.

Hynynen, J. 2013. Ilmaa hintoihin – IPR ja aineeton lisäarvo. 2013. Jyväskylä: Kirjakaari.

Keksintösäätiö. 2014 a. Merkittävimmät keksinnöt. Saatavissa:

<http://keksintosaatio.fi/keksinnöt/merkittävimmät-keksinnöt/118>. [viitattu 27.1.2014.]

Keksintösäätiö. 2014 b. Keksintösäätiö. Saatavissa: <http://www.keksintosaatio.fi/>. [viitattu 15.5.2014.]

OAPI. 2014. Saatavissa: <http://www.oapi.int/index.php/en/aipo/etats-membres>. [viitattu 6.5.2014.]

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014 a. Tekijänoikeuden perusteita. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeuden_perusteita/?lang=fi.

[viitattu 7.2.2014.]

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014 b. Tekijänoikeuksien hallinnointi ja hankinta.

Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/oikeuksien_hallinnointi_ja_hankinta/?lang=fi. [viitattu 14.5.2014.]

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014 c. Kansainvälinen tekijänoikeus ja sopimukset.

Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/kansainvaelinen_tekijaenoikeus_ja_sopimukset/?lang=fi. [viitattu 14.5.2014.]

PRH. 2014 a. IPR-tietoa PK-yrityksille. Saatavissa:

http://www.prh.fi/fi/tutustu_ja_asioi/ipr-tietoa_pk-yrityksille.html. [viitattu

27.1.2014.]

PRH. 2014 b. Patentinhaku Suomessa. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakusuomi.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 c. Minkälaiseen keksintöön patentti voidaan myöntää? Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakusuomi/minkalaiseen.html>. [viitattu 3.2.2014 ja 6.5.2014.]

PRH. 2014 d. Patenttiopas. Saatavissa:

http://www.prh.fi/stc/attachments/Patenttiopas_2003.pdf. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 e. Patenttihakemus. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakusuomi/patenttihakemus.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 f. Hakemuksen käsittely PRH:ssa. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakusuomi/kasittely.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 g. Väite. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/patentit/hakusuomi/vaite.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 h. Yleistä ulkomailla hausta. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakuulkom.html>. [viitattu 25.3.2014 ja 6.5.2014.]

PRH. 2014 i. Kansainvälinen patenttihakemus (PCT-hakemus). Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakuulkom/kvhakemus.html>. [viitattu 25.3.2014.]

PRH. 2014 j. Eurooppapatenttihakemus (EPC). Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakuulkom/eurpathakemus.html>. [viitattu 25.3.2014.]

PRH. 2014 k. Patentin voimassapito. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hakusuomi/voimassapito.html>. [viitattu 25.3.2014.]

PRH. 2014 l. Patentin hinnastot ja maksuohjeet. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/hinnastot.html>. [viitattu 7.4.2014.]

PRH. 2014 m. Patenttiluokitus haun avuksi. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/julkaisut/luokitus.html>. [viitattu 6.5.2014.]

PRH. 2014 n. Mikä hyödyllisyysmalli on?. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 o. Hyödyllisyysmalliopas. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/stc/attachments/patentinliitteet/hmopas.pdf>. [viitattu 3.2.2014, 4.3.2014 ja 14.5.2014.]

PRH. 2014 p. Minkälaiseen keksintöön hyödyllisyysmalli voidaan myöntää? Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/hakeminen/minkalaiseen.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 q. Hyödyllisyysmalli vai patentti?. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/hakeminen/mallivaipatentti.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 r. Keksinnön uutuuden tutkiminen. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/hakeminen/uutuudentutkiminen.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 s. Hyödyllisyysmallihakemus. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/hakeminen/hakemus.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 t. Rekisteröinnin mitätöiminen. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/hakeminen/mitatoiminen.html>. [viitattu 3.2.2014.]

PRH. 2014 u. Rekisteröinnin uudistaminen. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/hakeminen/uudistaminen.html>. [viitattu 4.3.2014.]

PRH. 2014 v. Hyödyllisyysmallihakemuksiin liittyvät maksut. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/maksut/hyodmaksut.html>. [viitattu 9.4.2014.]

PRH. 2014 w. Patentti- ja rekisterihallitukseen tehdyt hyödyllisyysmallihakemukset.

Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/hyodyllisyysmallit/tilastoja.html>. [viitattu 9.4.2014.]

PRH. 2014 x. Rekisteröinnin edellytykset. Saatavissa:

http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkin_rekisteroiminen/edellytykset.html.

[viitattu 5.2.2014.]

PRH. 2014 y. Millainen tavaramerkki voi olla? Saatavissa:

http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkin_rekisteroiminen/millainen.html. [viitattu 5.2.2014.]

PRH. 2014 z. Rekisteröinnin hakeminen. Saatavissa:

http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkin_rekisteroiminen/hakemus.html. [viitattu 5.2.2014.]

PRH. 2014 å. Rekisteröinti ulkomailla. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/kvrekisteroinnit.html>. [viitattu 15.4.2014.]

PRH. 2014 ä. Tavaramerkkihakemuksiin ja -rekisteröinteihin liittyvät maksut 1.1.2014

alkaen. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/hinnasto/hakemusmaksut.html>.

[viitattu 5.2.2014.]

PRH. 2014 ö. Tavaramerkkien luokitus. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/tavaramerkit/tavaramerkkienluokitus.html>. [5.3.2014.]

PRH. 2014 A. Kansallisten tavaramerkkihakemusten määrä vuosina 2000-2013 luokit-
tain. Saatavissa:

http://tavaramerkki.prh.fi/kaavio/tmtilastot/hak_luokittain_vuosittain2000_2006_FI.htm. [viitattu 14.5.2014.]

PRH. 2014 B. Yleistä mallioikeudesta. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallinrekisteroiminen/yleista.html>. [viitattu

6.2.2014.]

PRH. 2014 C. Mallin rekisteröinnin edellytykset. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallinrekisteroiminen/edellytykset.html>. [viitattu

6.2.2014.]

PRH. 2014 D. Hakemuksen käsittely virastossa. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallinrekisteroiminen/kaavio.html>. [viitattu 6.2.2014.]

PRH. 2014 E. Rekisteröinti ulkomailla. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/rekisterointiulkomailla.html>. [viitattu 15.4.2014.]

PRH. 2014 F. Mallioikeushakemuksiin ja -rekisteröinteihin liittyvät maksut 1.1.2014 alkaen. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/hinnasto/hakemusmaksut.html>. [viitattu 6.2.2014.]

PRH. 2014 G. Rekisteröintihakemuksen laatiminen. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallinrekisteroiminen/hakemuksenlaatiminen.html>. [viitattu 5.4.2014.]

PRH. 2014 H. Mallien luokitus selventävine huomautuksineen. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/mallioikeudet/mallienluokitusluettelo.html>. [viitattu 5.4.2014.]

PRH. 2014 I. Mallioikeusasioiden tilastoa vuosilta 2003-2013. Saatavissa:

http://tavaramerkki.prh.fi/kaavio/tmtilastot/mallit_kasittelytilastoa_netsti_FI.htm. [viitattu 14.5.2014.]

PRH. 2014 J. Rekisteröidyt mallit luokittain 2003-2013. Saatavissa:

http://tavaramerkki.prh.fi/kaavio/tmtilastot/mallit_rek_luokittain_top5.htm. [viitattu 14.5.2014.]

PRH. 2014 K. IPR – Mitä se minulle kuuluu? Saatavissa:

http://www.prh.fi/stc/attachments/info/kurssitjaseminaarit/IPR-Mita_se_minulle_kuuluu.pdf. [viitattu 27.3.2014.]

PRH. 2014 L. PRH:n tehtävät. Saatavissa: http://www.prh.fi/fi/tietoa_prhsta.html.

[viitattu 14.4.2014.]

PRH. 2014 M. PRH tekee työtä maailmanlaajuisesti. Saatavissa:

http://www.prh.fi/fi/tietoa_prhsta/kansainvalinenyhteisty.html. [viitattu 14.4.2014.]

PRH. 2014 N. Patenttiasiamies. Saatavissa:

<http://www.prh.fi/fi/patentit/patenttiasiamiehet.html>. [viitattu 15.5.2014.]

PRH. 2014 O. Patenttitilastoja. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/patentit/tilastoja.html>.

[viitattu 7.4.2014.]

PRH. 2014 P. Tietokannat. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/patentit/julkaisut.html>.

[viitattu 25.5.2014.]

Sitra. 2014 a. Sitran toiminta. Saatavissa: <http://www.sitra.fi/sitra/sitran-toiminta>. [viitattu 14.4.2014.]

Sitra. 2014 b. Yritysrahoitus. Saatavissa: <http://www.sitra.fi/sitra/yritysrahoitus>. [viitattu 14.4.2014.]

Suomen Keksijäin Keskusliitto KEKE ry. 2014. Suomen Keksijäin Keskusliitto

KEKE ry – Keksintötoiminnan edistämistä jo vuodesta 1971. Saatavissa:

<http://kekery.fi/>. [viitattu 15.5.2014.]

Tekes. 2014. Tekes palvelee suomalaisen elinkeinoelämän ja tutkimuksen uudistumisista. Saatavissa: <http://www.tekes.fi/tekes/>. [viitattu 14.4.2014.]

Tekijänoikeus.fi. 2014 a. Tietoa tekijänoikeudesta. Saatavissa:

<http://www.tekijanoikeus.fi/tietoa-tekijanoikeudesta>. [viitattu 14.5.2014.]

Tekijänoikeus.fi. 2014 b. Tekijänoikeusjärjestöt. Saatavissa:

<http://www.tekijanoikeus.fi/tekijanoikeusjarjestot>. [viitattu 14.5.2014.]

Tekniikka&Talous. 2014. "Yhtenäispatentti tehdään tarpeeseen, jota ei ole". Saatavissa:

<http://www.tekniikkatalous.fi/innovaatiot/quotyhtenaispatentti+tehdaan+tarpeeseen+jota+ei+olequot/a873239>. [viitattu 31.3.2014.]

Tuoteväylä. 2014 a. Termit. Saatavissa: <http://www.tuotevayla.fi/fi/termit>. [viitattu 14.4.2014.]

Tuoteväylä. 2014 b. Innovaatioasiantuntijat ELY-keskuksissa. Saatavissa:

<http://www.tuotevayla.fi/innovaatioasiantuntijat-ely-keskuksissa>. [viitattu 14.4.2014.]

Tuoteväylä. 2014 c. Tuoteväylä-palvelu. Saatavissa:

<http://www.tuotevayla.fi/fi/tuotev%C3%A4yl%C3%A4-palvelu>. [viitattu 14.4.2014.]

Tuoteväylä. 2014 d. Keksinnön rahoitus. Saatavissa:

<http://www.tuotevayla.fi/fi/keksinn%C3%B6n-rahoitus>. [viitattu 14.4.2014.]

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Tiedotteet 2013. Ministeri Ihalainen: EU-patentti sai sinetin – yritykset mukaan toimeenpanoon. Saatavissa:

http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2013?113256_m=109568. [viitattu 31.3.2014.]

Valstybinis Patentu Biuras, Liettuan patenttitoimisto. 2014. Juhani Talvelan suorittama haastattelu 6.3.2014. Vilna, Liettua.

WIPO. 2014 a. WIPO-Administered Treaties. Saatavissa:

http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=6. [viitattu 31.3.2014.]

WIPO. 2014 b. PCT Fees. Saatavissa: <http://www.wipo.int/pct/en/fees/index.html>.

[viitattu 7.4.2014.]

Yrityssuomi. 2014. IPR-strategia. Saatavissa: <http://www.yrityssuomi.fi/fi/ipr-strategia>. [viitattu 27.3.2014.]

Taulukko 2. Suomessa ja muualta maailmasta Suomeen tehtyjen patenttihakemusten ja myönnettyjen patenttien lukumääriä vuosilta 2000 - 2013.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PRH:lle tehdyt kansalliset patenttihakemukset	Hakemukset	2903	2660	2369	2187	2220	2059	2018	2015	1947	1933	1833	1774	1827	1737
	- hakija kotim. yksit. hlö	706	639	563	467	463	485	427	445	397	399	375	409	420	342
	- hakija kotim. yritys	1873	1751	1599	1523	1548	1345	1386	1359	1402	1406	1356	1241	1284	1255
	- hakija ulkom. yksit.hlö	22	29	20	12	7	23	20	6	16	14	10	12	20	13
	- hakija ulkom. yritys	302	241	187	185	202	206	185	205	132	114	92	112	103	127
	Myönnetyt	1939	2047	2056	2402	2075	1757	1059	921	998	1055	923	841	835	711
	- hakija kotim. yksit.hlö	117	135	144	126	96	108	70	60	60	65	69	76	67	69
	- hakija kotim. yritys	882	957	948	1128	1083	1020	643	556	670	648	648	642	631	567
	- hakija ulkom. yksit.hlö	35	45	46	50	25	22	8	8	3	5	10	4	7	9
	- hakija ulkom. yritys	905	910	918	1098	871	607	338	297	265	337	196	119	130	66
	Voimassa 31.12.	19377	19043	19110	18601	18234	17846	17076	14604	14168	13401	12216	11119	10372	9455
Suomessa voimaan saatetut eurooppapatentit	n/a	n/a	n/a	6266	5759	5639	6469	5478	5245	4556	4644	4764	5249	5164	
PRH:n vastaanottamat kansainväliset hakemukset	1165	1156	1061	997	1006	1056	1015	1029	943	1165	1182	1230	1358	1265	
Suomalaisten tekemät EPC-hakemukset	1223	1546	1599	1452	1582	1500	1686	2039	1793	1444	1639	1571	1900	n/a	
Suomalaisten tekemät PCT-hakemukset	1437	1623	1762	1497	1676	1893	1846	2009	2214	2123	2138	2079	2326	n/a	

(PRH 2014 O.)